

Bruxelles, 29. siječnja 2025.
(OR. en)

5721/25

COMPET 46
MI 52
IND 25

POP RATNA BILJEŠKA

Od:	Glavna tajnica Europske komisije, potpisala direktorica Martine DEPREZ
Datum primitka:	29. siječnja 2025.
Za:	Thérèse BLANCHET, glavna tajnica Vijeća Europske unije
Br. dok. Kom.:	COM(2025) 26 final
Predmet:	KOMUNIKACIJA KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU, VIJEĆU, EUROPSKOM GOSPODARSKOM I SOCIJALNOM ODBORU I ODBORU REGIJA <i>Godišnje izvješće o jedinstvenom tržištu i konkurentnosti za 2025.</i>

Za delegacije se u prilogu nalazi dokument COM(2025) 26 final.

Priloženo: COM(2025) 26 final

Bruxelles, 29.1.2025.
COM(2025) 26 final

**KOMUNIKACIJA KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU, VIJEĆU,
EUROPSKOM GOSPODARSKOM I SOCIJALNOM ODBORU I ODBORU REGIJA**

Godišnje izvješće o jedinstvenom tržištu i konkurentnosti za 2025.

{SWD(2025) 11 final} - {SWD(2025) 12 final}

Uvod

Sposobnost Europske unije da se natječe i napreduje u globalnom gospodarstvu u kontekstu trenutačnih geopolitičkih zbivanja važna je za blagostanje Europe. Ona ovisi o jasnom utvrđivanju prednosti i nedostataka kako bi se poduprla strategija usmjerena na budućnost za smanjenje tih nedostataka, povećanje prednosti i otvaranje novih mogućnosti.

Okosnica konkurentnosti EU-a je jedinstveno tržište s gotovo 450 milijuna ljudi, 23 milijuna poduzeća i BDP-om od 17 bilijuna EUR. Zahvaljujući njemu EU je jedno od tri najveća gospodarstva na svijetu i čini otprilike šestinu svjetskog gospodarstva. Međutim, trajne prepreke i administrativno opterećenje onemogućuju jedinstvenom tržištu da ostvari svoj puni potencijal. Napredak u integraciji jedinstvenog tržišta se usporio, a prepreka ima i dalje, naročito u području usluga. Poduzeća, posebno MSP-ovi, iznose svoje poteškoće u suočavanju s administrativnim opterećenjem i usklađivanju s vladinim propisima. To im otežava poslovanje i smanjuje mogućnosti za rast.

Sve je veći pritisak na konkurentnost gospodarstva EU-a iz više izvora. Na nju utječu strukturno visoke cijene energije i električne energije. Potonje su trenutačno dva do tri puta više nego u SAD-u¹. Europska poduzeća nailaze na poteškoće u komercijalizaciji rezultata istraživanja zbog nedovoljnih javnih i privatnih ulaganja u tehnologije i sektore koji najviše obećavaju. Stoga razvoj i primjena digitalnih i drugih naprednih tehnologija zaostaje za konkurentnim gospodarstvima. Nedostaje i kvalificirane radne snage. Zbog sve nestabilnije geopolitičke situacije potrebno je posvetiti posebnu pozornost strateškim ovisnostima.

Premda i dalje zaostaje, produktivnost u Europi ima velik potencijal da uhvati korak sa SAD-om. Produktivnost rada u EU-u, mjerena prilagođenim BDP-om po satu rada izraženom u paritetu kupovne moći, iznosi 77,8% u odnosu na produktivnost SAD-a prema podacima iz 2023. (vidjeti sliku 1). No, dobro je da proteklih godina prednjači pred Ujedinjenom Kraljevinom i Japanom, kako po razinama tako i u dinamici. Unutar EU-a taj prosjek prikriva određene razlike, pri čemu novije države članice sustižu razine SAD-a.

Europa je sve manje privlačno poslovno odredište. Od 2008. se trećina takozvanih „jednoroga” odlučila preseliti u inozemstvo². Samo četiri od 50 najvećih tehnoloških poduzeća imaju sjedište u EU-u, a nijedno od najcjjenjenijih poduzeća u EU-u nije osnovano od nule³ u posljednjih 50 godina⁴, što ukazuje na slabu dinamiku tržišta, nedovoljnu inovacijsku klimu i velike prepreke ulasku na tržište i rastu. Zbog toga se smanjuje povjerenje u EU kao mjesto poslovanja, što dovodi do smanjenja izravnih stranih ulaganja i snažnog trenda da kućanstva ulažu svoju štednju drugdje. Istodobno, EU ima golem potencijal za povećanje ulaganja u sektore i tehnologije važne za njegovu konkurentnost, pod uvjetom da se uspostave odgovarajući okvirni uvjeti.

Godišnje izvješće o jedinstvenom tržištu i konkurentnosti pruža analitički kontekst za Kompas za konkurentnost, koji je predstavljen istovremeno s prvom velikom inicijativom nove Komisije. Cilj je izvješća analizirati stanje i tako poduprijeti plan za čistu industriju i strategiju jedinstvenog tržišta. Nadovezuje se na izvješća bivšeg premijera Lette o

---

¹ Eurostat; Uprava SAD-a za informiranje o energetici (EIA). Vidjeti odjeljak 3.3.

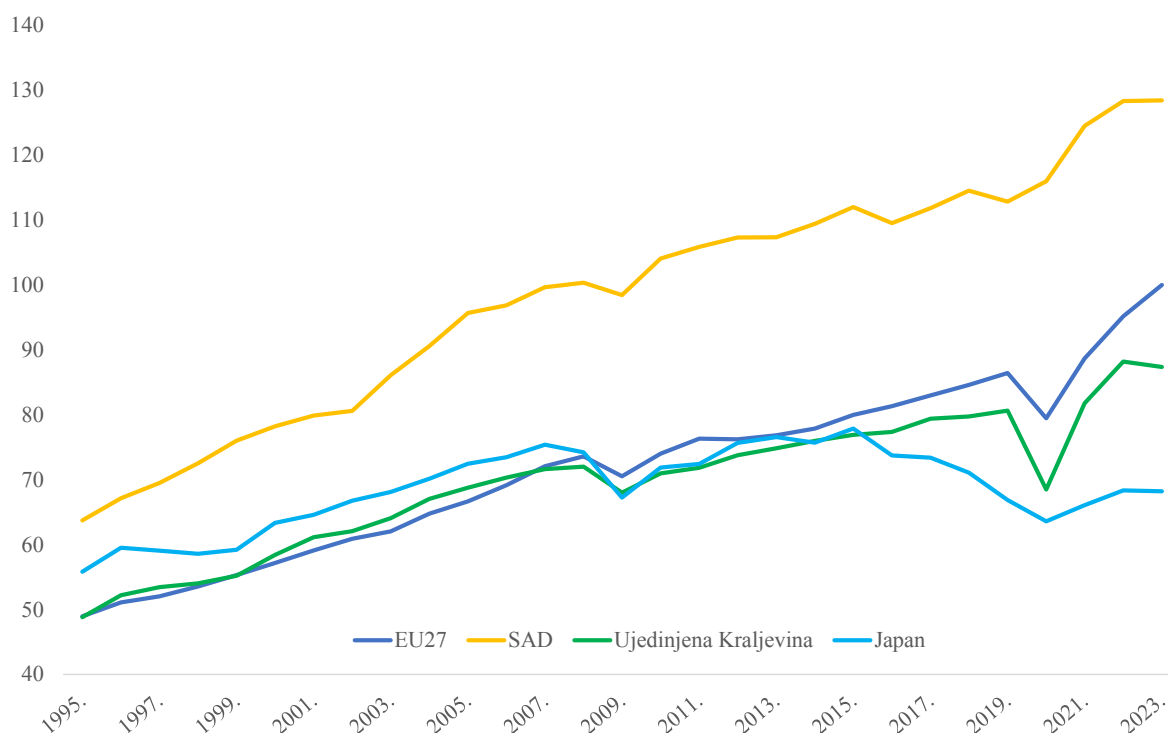
² Bivši premijer Draghi, „[Budućnost europske konkurentnosti – Strategija za konkurentnost Europe](#)”. Dio A, str. 2.

³ Umjesto spajanjem, preuzimanjem ili izdvajanjem iz etabliranih poduzeća.

⁴ Bivši premijer Draghi, „[Budućnost europske konkurentnosti – Strategija za konkurentnost Europe](#)”. Dio A, str. 10.

jedinstvenom tržištu⁵, bivšeg premijera Draghija o konkurentnosti⁶ i bivšeg predsjednika Niinistöa o pripravnosti⁷. Odgovara na zahtjeve poduzeća da se konkurentnost stavi u središte programa EU-a⁸.

Slika 1: Razvoj produktivnosti rada u EU-u i drugim naprednim gospodarstvima

Izvor: baza podataka AMECO. BDP po stanovniku po satu rada izražen u paritetu kupovne moći (PKM). Vrijednosti indeksirane s EU-om na 100 u 2023.

Pomoću 22 ključna pokazatelja uspješnosti (KPI)⁹ u izvješću se pruža analiza glavnih pokretača dugoročne konkurentnosti i produktivnosti EU-a te stanja jedinstvenog tržišta. Ono je temelj za raspravu s državama članicama i Europskim parlamentom te omogućuje da se u okviru godišnjeg pregleda napretka¹⁰ razmotri stanje jedinstvenog tržišta i konkurentnosti EU-a, nadovezujući se na zahtjev Europskog vijeća¹¹ koji se temelji na Komunikaciji o dugoročnoj konkurentnosti EU-a iz 2023.¹² Prate ga dva radna dokumenta službi Komisije u kojima se navode dodatni podaci i analiza ključnih pokazatelja uspješnosti, pregled mjera otpornosti koje su poduzeli neki globalni akteri i podaci o praćenju industrijskih ekosustava. Ti su elementi dopunjeni Pregledom stanja jedinstvenog tržišta i konkurentnosti s dodatnih 150 pokazatelja¹³.

U izvješću se utvrđuju prednosti koje treba razvijati i nedostaci koje treba ispraviti. Prvo se ocjenjuje funkcioniranje jedinstvenog tržišta, a zatim se analizira stanje konkurentnosti EU-

⁵ Bivši premijer Letta, „Više od tržišta”.

⁶ Bivši premijer Draghi, „Budućnost europske konkurentnosti – Strategija za konkurentnost Europe”.

⁷ Bivši predsjednik Niinistö, „Jačanje otpornosti Europske unije na buduće nesigurnosti”.

⁸ Pozivi poslovne zajednice uključuju, na primjer, [Deklaraciju iz Antwerpena o europskom industrijskom planu](#).

⁹ Ovogodišnje izdanje izvješća odstupa od 17+2 KPI-ja iz ASCMR-a za 2024., a dopunjeno je ograničenim brojem podataka kako bi se produbila analiza u najvažnijim područjima.

¹⁰ [Komunikacija „30 godina jedinstvenog tržišta”, \(COM\(2023\) 162\)](#).

¹¹ [U zaključcima Europskog vijeća iz prosinca 2022.](#) Komisija je pozvana da predstavi strategiju na razini EU-a za poticanje konkurentnosti i produktivnosti.

¹² [Komunikacija „Dugoročna konkurentnost EU-a: perspektiva nakon 2030.” \(COM\(2023\) 168\)](#).

¹³ Europska komisija, Pregled stanja jedinstvenog tržišta.

a u okviru triju osi Kompassa za konkurentnost. Ispituje se i napredak EU-a u uklanjanju inovacijskog jaza. U izvješću se zatim iznosi i trenutačno stanje pokretača dekarbonizacije industrije i ulaganja. Naposljetku, u izvješću se razmatra napredak u jačanju gospodarske sigurnosti i smanjenju ovisnosti.

ODJELJAK 1. – Funkcionalno jedinstveno tržište

KPI	Što mjeri	Cilj	Najnovija vrijednost
KPI br. 1: Produktivnost rada	BDP po satu rada izražen u paritetu kupovne moći		77,8 % razine SAD-a (2023.) 74,2 % razine SAD-a (2022.)
KPI br. 2: Integracija u jedinstveno tržište	Udio trgovine među državama članicama u BDP-u EU-a		23,8 % za robu (2023.) 26,0 % za robu (2022.) 7,6 % za usluge (2023.) 7,8 % za usluge (2022.)
KPI br. 3: Deficit sukladnosti	Udio Direktiva o jedinstvenom tržištu koje su prenijele države članice, a za koje je Komisija pokrenula postupke zbog povrede zbog nepravilnog prenošenja.	< 0,5 %	0,9 % (2024.) 1,1 % (2023.)
KPI br. 4: Jednostavnost poštovanja propisa	Jednostavnost poštovanja propisa, na temelju podataka iz istraživanja s poduzećima koja su odgovorila na pitanje: „Koliko se poduzećima u vašoj zemlji lako uskladiti s vladinim propisima i administrativnim zahtjevima (npr. dozvole, izvješćivanje, zakonodavstvo)? (1 = prekomjerno složeno; 7 = iznimno lako)” u istraživanju za globalni indeks konkurentnosti Svjetskog gospodarskog foruma.		3,87 (2023.) 3,80 (2022.)

Legenda	Napredak	Stabilan trend	Pogoršanje
---------	----------	----------------	------------

Jedinstveno tržište koje dobro funkcionira važno je za rast produktivnosti jer pruža veliku objedinjenu potražnju i diversificirane izvore opskrbe. Omogućuje poduzećima da postignu razmjere potrebne za inovacije i rast. Jedno od njegovih temeljnih prednosti je stabilno okruženje koje se temelji na vladavini prava. Poštovanje vladavine prava važno je za funkcioniranje jedinstvenog tržišta jer osigurava stabilno operativno okruženje koje EU-u i njegovim državama članicama daje globalnu konkurentsku prednost. Vladavina prava osigurava poslovno okruženje u kojem se zakoni primjenjuju djelotvorno i ujednačeno, poduzeća posluju u drugoj državi članici ravnopravno s lokalnim poduzećima, a proračuni se troše transparentno i objektivno.

Integracija jedinstvenog tržišta napreduje s trendom povećanja trgovine unutar EU-a tijekom posljednjih desetljeća. Prekogranična trgovina robom unutar EU-a povećala se s nešto više od 20 % na 23,8 % BDP-a EU-a od 2018. do danas (KPI br. 2). Situacija s integracijom usluga raznolikija je, raste mnogo sporije i sa znatno nižih razina, s oko 7 % na 7,8 % BDP-a u istom razdoblju. U 2023. došlo je do znatnog pada kod robe i manjeg pada kod usluga¹⁴, ali su razine i dalje znatno iznad razina prije pandemije. Znatna dio nedavnog pada vrijednosti trgovine robom posljedica je pada cijena energije, što je dovelo do pada cijena robe kojom se trguje, iako su se i stvarne količine smanjile. Možda je prerano za pouzdan zaključak o tim trendovima. Budući podaci pružit će dodatne dokaze.

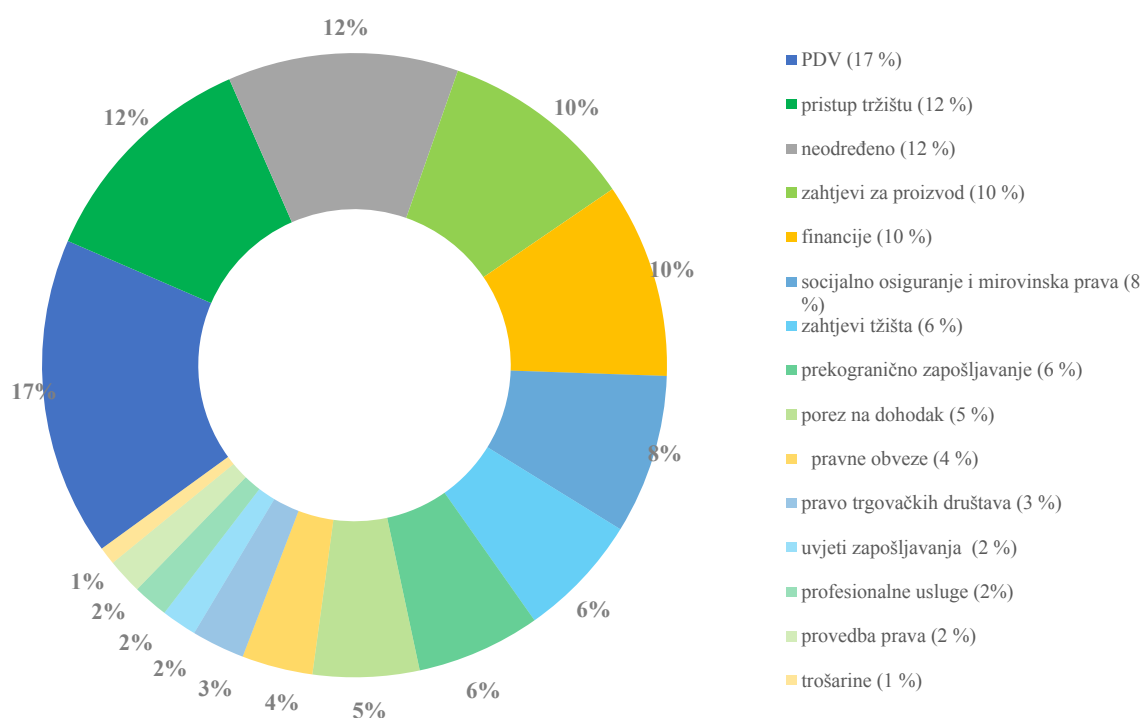
¹⁴ Osim jasnog utjecaja na cijene, postoji nekoliko razloga koji su mogli omesti trgovinu unutar EU-a, među ostalim sve veća važnost globalnih lanaca vrijednosti, geopolitičke napetosti, strukturne promjene u gospodarstvu EU-a kao što su pad proizvodnje i rast usluga, odluka Ujedinjene Kraljevine da napusti EU te stalne prepreke trgovini i ulaganjima, kao što su necarinske prepreke i regulatorne razlike.

1.1. Prepreke na jedinstvenom tržištu

EU je tijekom godina uklonio mnoge prepreke trgovini na jedinstvenom tržištu, ali se i dalje pojavljuju nove prepreke i uzroci rascjepkanosti. Alat za praćenje prepreka na jedinstvenom tržištu¹⁵ i analiza Europskog okruglog stola za industriju¹⁶, EuroChambresa¹⁷ i drugih dionika pokazuju da se prepreke povećavaju. Praćenje iz različitih perspektiva potrebno je kako bi se pronašao odgovarajući odgovor politike za njihovo smanjenje.

Kad je riječ o uslugama, jedinstveno tržište i dalje je rascjepkano zbog kombinacije regulatornih i administrativnih prepreka. Najvažnije regulatorne prepreke uključuju pravne zahtjeve za pristup reguliranim profesijama i za poduzeća koja mogu pružati usluge, kao i različite propise o zapošljavanju i oporezivanju. Administrativne prepreke su npr. složeni zahtjevi kad je riječ o izvaji o upućivanju radnika ili dokazu o socijalnom osiguranju. Složenost prava trgovačkih društava i razlike u pravilima koja se primjenjuju pri osnivanju novog poduzeća ili registraciji društva kćeri u različitim državama članicama i dalje su prepreka za usluge koje ovise o blizini klijenata.

Slika 2: Prijavljene prepreke razvrstane su u 15 kategorija.

Izvor: Alat za praćenje prepreka na jedinstvenom tržištu, na temelju podataka portala Your Europe, povratnih informacija iz ankete za MSP-ove, podataka SOLVIT-a i službe Vaša Europa – Savjeti (YEA), od 2022. do listopada 2024.

Prekogranični promet robe unutar EU-a često nailazi na različite vrste prepreka, što je vidljivo iz podataka prikupljenih alatom za praćenje prepreka na jedinstvenom tržištu. Na primjer, nacionalni propisi za pakiranje i označivanje obvezuju proizvođače da proizvode

¹⁵ Alat za praćenje prepreka na jedinstvenom tržištu uspostavljen je u okviru [Uredbe o jedinstvenom digitalnom pristupniku](#) da bi se od građana i poduzeća prikupljali podaci o preprekama na jedinstvenom tržištu: [Alat za praćenje prepreka na jedinstvenom tržištu](#).

¹⁶ [Jedinstveno tržište – Pregled prepreka – 13. veljače 2024.](#)

¹⁷ Anketa o jedinstvenom tržištu Eurochambresa: [Prevladavanje prepreka, razvoj rješenja](#).

prilagodbe određenim državama članicama, umjesto da opskrbljuju cijelo jedinstveno tržište. Pristup tržištu robe također je otežan pravnim i administrativnim preprekama, uključujući poteškoće u ishođenju dozvola. Dionici redovito izvješćuju o neregulatornim preprekama, kao što su teritorijalna ograničenja opskrbe¹⁸ (vidjeti odjeljak 1.4 u nastavku o slobodnom kretanju robe). Jedna od prepreka za robu je to da zahtjevi programa proširene odgovornosti proizvođača ograničavaju pristup tržištu. Tržišni zahtjevi koje su države članice utvrdile za uzajamno priznavanje neusklađene robe i izvoz, prijevoz i upotrebu sekundarnih materijala također su dodatno rascjepkali jedinstveno tržište. Na slici 2 prikazan je pregled 15 glavnih prepreka, kako je navedeno u alatu za praćenje prepreka na jedinstvenom tržištu.

1.2. Provedba i izvršenje na jedinstvenom tržištu

Države članice EU-a i Komisija dijele odgovornost za provedbu prava Unije, uključujući poštovanje pravila jedinstvenog tržišta i provedbu ljudskih prava. Kako bi osigurala usklađenost, Komisija kombinira tri glavna aspekta: sprečavanje nastanka prepreka, suradnja s državama članicama i korektivne provedbene mjere.

Kad je riječ o preventivnom aspektu provedbe, Komisija blisko suraduje s državama članicama radi učinkovite provedbe postojećih mehanizama obavješćivanja i njihove transparentnosti. Kao odgovor na zahtjev država članica Komisija je pokrenula i dodatno razvija jedinstvenu točku za obavješćivanje, internetsku platformu koja pruža pregled i jednostavan pristup različitim postupcima obavješćivanja koji proizlaze iz sektorskog zakonodavstva relevantnog za jedinstveno tržište.

Radna skupina za osiguravanje primjene pravila jedinstvenog tržišta (SMET) potiče osjećaj zajedničke odgovornosti između Komisije i država članica da se pravilno provode pravila EU-a i suraduje na uklanjanju posebnih prepreka na jedinstvenom tržištu. Izvješće SMET-a¹⁹ pruža sveobuhvatan pregled. Postignuća u proteklih nekoliko godina uključuju uklanjanje više od 90 administrativnih prepreka izdavanju dozvola za energiju vjetrova i solarnu energiju te potporu uvođenju pet provjerenih postupaka u izdavanju dozvola koji doprinose povećanju ulaganja u energiju iz obnovljivih izvora. Suradnja u okviru SMET-a također je smanjila diskriminaciju na temelju IBAN-a u pet područja (porezi, socijalne naknade, mirovine, naknade za zdravstvenu skrb i telekomunikacije). U tijeku je utvrđivanje novih projekata SMET-a u drugim područjima, kao što su digitalne usluge, propisi za pakiranje i označivanje te uzajamno priznavanje²⁰.

Korektivni aspekt provedbe jedinstvenog tržišta stalno se poboljšava. Prema Pregledu stanja jedinstvenog tržišta²¹ dodatno se smanjio broj predmeta zbog povrede pravila jedinstvenog tržišta (-6 % u protekloj godini) koje je Komisija pokrenula protiv država članica jer nisu pravilno provele zakonodavstvo EU-a²². Broj povreda pravila jedinstvenog tržišta po državi članici znatno se razlikuje, a sektori na koje se povrede odnose su okoliš (35 %), promet (17 %) i energetika (12 %). Komisija nastavlja provoditi i pravo EU-a o tržišnom natjecanju protiv protutržišnog ponašanja poduzeća, koje stvara prepreke pravilnom funkcioniranju

¹⁸ Teritorijalna ograničenja opskrbe prepreke su koje nameću privatni dobavljači u lancu opskrbe, što može utjecati na trgovce na malo ili trgovce na veliko. To može ometati ili ograničiti mogućnost trgovaca na malo ili trgovaca na veliko da nabavljaju robu iz zemalja EU-a u kojima nemaju poslovni nastan i/ili ih spriječiti u distribuciji (tj. preprodaji) robe u tim zemljama.

¹⁹ [Europska komisija, izvješće SMET-a.](#)

²⁰ [Izvješće SMET-a.](#)

²¹ [Pregled stanja jedinstvenog tržišta.](#)

²² [Pregled stanja jedinstvenog tržišta.](#) Smanjenje neriješenih predmeta zbog povrede postignuto je unatoč činjenici da je pokrenuto 25 % više novih predmeta u usporedbi s prethodnim izvještajnim razdobljem (172 predmeta u odnosu na 138 predmeta).

jedinstvenog tržišta. Prema Sudu Europske unije, pojedinci mogu tražiti financijsku naknadu ako država članica ozbiljno prekrši pravo Unije.

Deficit sukladnosti polako se smanjuje u odnosu na prethodno stanje, ali i dalje nije unutar ciljne vrijednosti EU-a²³. To se mjeri kao udio direktiva o jedinstvenom tržištu koje su države članice prenijele, a za koje je Komisija pokrenula postupke zbog povreda povezanih s nepravilnim prenošenjem (KPI br. 3.). Nakon naglog povećanja deficita sukladnosti s 0,8 % na najvišu razinu od 1,4 % od 2018. do 2020., u 2023. se polako smanjio na 0,9 %. Međutim, i dalje je znatno iznad cilja EU-a od 0,5 %.

Cilj je Akta o izvanrednim okolnostima i otpornosti na unutarnjem tržištu²⁴ jačanje pripravnosti i odgovora na krize uklanjanjem poremećaja u lancima opskrbe i poboljšanjem koordinacije među državama članicama. Komisija provodi planove za nepredvidive situacije, što uključuje krizne simulacije i poboljšane komunikacijske alate, kako bi osigurala neometano funkcioniranje jedinstvenog tržišta za građane, poduzeća i vlade.

1.3. Prekogračnično pružanje usluga na jedinstvenom tržištu

Tercijarni sektor ostvaruje oko 70 % BDP-a i zaposlenosti u EU-u²⁵, no jedinstveno tržište usluga moglo bi imati i bolje rezultate. Prekogračnična trgovina uslugama manja je od trećine trgovine robom²⁶ i, za razliku od trgovine robom, ne premašuje trgovinu uslugama s trećim zemljama. Rast produktivnosti rada u području usluga također ostaje nizak²⁷ i negativno utječe na konkurentnost samog tercijarnog sektora i proizvodne industrije EU-a jer usluge ostvaruju gotovo 40 % dodane vrijednosti u proizvodnji²⁸.

U skladu s Direktivom o uslugama, čiji je cilj uklanjanje prepreka za ulaganja i trgovinu u prekogračničnim uslugama, države članice imaju znatnu slobodu u utvrđivanju svojih pravila. To dovodi do velikih razlika u nacionalnim propisima. Iako posebni nacionalni zahtjevi mogu biti opravdani i razmjerni kako bi se ispunili legitimni ciljevi od javnog interesa, zbog njih nastaju prepreke stručnjacima i poduzećima koji žele ponuditi usluge u drugim državama članicama EU-a. Unatoč početnom smanjenju regulatornih prepreka nakon prenošenja Direktive o uslugama Komisija procjenjuje da je oko 60 % tih prepreka iste vrste kao prije 20 godina²⁹, uz ograničeno uzajamno priznavanje.

Dijelovi tercijarnog sektora kao što su građevinarstvo i maloprodaja gospodarski su važni, ali ne iskorištavaju svoj potencijal³⁰. Izgradnju novih stambenih objekata i obnovu europskog fonda zgrada usporavaju složena regulatorna i administrativna okruženja s velikim razlikama ne samo između nego i unutar država članica, čime se ograničava prekogračnično pružanje građevinskih usluga. Drugi primjeri uključuju ograničenja za trgovine i svakodnevne

²³ Europska komisija – [Pregled stanja jedinstvenog tržišta](#).

²⁴ [Akt o izvanrednim okolnostima i otpornosti na unutarnjem tržištu](#).

²⁵ [Pregled stanja jedinstvenog tržišta „Pristup uslugama i tržištima usluga”](#).

²⁶ To je uglavnom posljedica prepreka navedenih u prethodnom odjeljku 1.1., kao što su reguliranje profesija i poduzeća koja mogu pružati usluge, različiti propisi o zapošljavanju i oporezivanju, složeni zahtjevi za izjavu o upućivanju radnika i potvrđivanje socijalnog osiguranja.

²⁷ [ECB, Eurostat](#). Rast produktivnosti rada u području usluga u EU-u niži je nego u području proizvodnje (0,96 % u odnosu na 1,55 % u razdoblju 2010. – 2019.). Rast produktivnosti rada po satu u području usluga u EU-u također zaostaje za SAD-om (rast od 3,8 % u odnosu na 12,4 % u razdoblju 2019. – 2024.).

²⁸ Konzorcij ECSIP, Studija o odnosu industrije i usluga u smislu produktivnosti i stvaranja vrijednosti.

²⁹ [30 godina jedinstvenog tržišta – postignuća i perspektive](#); [Organizacija Business Europe. Primjeri prepreka na koje poduzeća nailaze na jedinstvenom tržištu – 2023.](#)

³⁰ Na primjer, građevinarstvo čini 11 % BDP-a EU-a, ali samo 1 % trgovine uslugama unutar EU-a. Produktivnost rada u građevinarstvu iznosi oko 35 EUR po satu, što je 30 % manje nego u proizvodnji.

maloprodajne djelatnosti, koja su znatna prepreka učinkovitijem maloprodajnom sektoru s učincima prilijevanja duž lanca opskrbe i na potrošače.

Države članice ograničavaju pristup za više od 5700 reguliranih profesija u EU-u³¹, koje čine približno 22 % radne snage³². Udio radne snage u reguliranim profesijama znatno se razlikuje među državama članicama i kreće se od 14 % u Danskoj do 33 % u Njemačkoj³³. Jasno je da se reguliranjem profesija mogu štititi ciljevi od javnog interesa, no građani predmetne zemlje i ostatka EU-a mogu se baviti tim profesijama samo ako ispunjavaju zahtjeve nacionalnog prava. Uvelike se razlikuje stupanj restriktivnosti za profesije kao što su računovođe, arhitekti, inženjeri građevinarstva i odvjetnici, u poduzećima obično vanjski pružatelji usluga, pri čemu neke države članice ne nameću nikakva ograničenja, dok druge znatno ograničavaju mogućnost stranih državljana da obavljaju tu profesiju³⁴.

Ako država članica regulira određenu profesiju, građani iz drugih država članica moraju proći postupak za priznavanje stručnih kvalifikacija. Zahvaljujući postupcima uspostavljenima na temelju Direktive o stručnim kvalifikacijama³⁵, odobreno je preko 90 % od gotovo milijun zahtjeva za priznavanjem³⁶. Međutim, građani se suočavaju s praktičnim problemima u postupku priznavanja stručnih kvalifikacija³⁷. Stalni je problem i sporo i neučinkovito priznavanje kvalifikacija državljana trećih zemalja, čime se blokira mobilnost, uzrokuje prekvalificiranost i ograničava integracija na tržište rada EU-a. Komisija radi na mogućim rješenjima kako bi se ubrzao i pojednostavnio sustav priznavanja stručnih kvalifikacija.

Iako se izjave o upućivanju radnika mogu opravdati zaštitom njihovih prava, one predstavljaju znatnu administrativnu prepreku privremenom prekograničnom pružanju usluga. Komisija surađuje s tijelima država članica u okviru Radne skupine za osiguravanje primjene pravila jedinstvenog tržišta kako bi osigurala opravdane i razmjerne obveze podnošenja izjava. Komisija je nadalje predložila pojednostavnjenje pomoću uredbu o uspostavi neobveznog jedinstvenog portala za digitalne izjave o upućivanju radnika, koji bi bio povezan s Informacijskim sustavom unutarnjeg tržišta (IMI)³⁸. Time bi se poduzećima omogućilo da podnose izjave o upućivanju radnika na jednom mjestu za sve zemlje EU-a koristeći se javnim sučeljem te bi se smanjilo administrativno opterećenje za poduzeća i nacionalna tijela uz istodobnu zaštitu prava radnika.

Poštanski sektor suočava se s problemima zbog strukturnog pada poštanskih djelatnosti i rasta jediničnih troškova, što stvara pritisak na trošak univerzalne usluge. Poštanski sektor važan je za gospodarstvo i jedinstveno tržište jer čini 0,8 % BDP-a EU-a i zapošljava 1,65 milijuna ljudi. Novi sudionici na tržištu, posebno giganti e-trgovine, narušavaju tržišno natjecanje u području dostave paketa. Prema nedavnoj studiji³⁹ taj sektor nailazi na poteškoće

³¹ [Baza podataka reguliranih profesija.](#)

³² [Mjerenje raširenosti profesionalne regulative i njezina utjecaja na tržište rada u EU-u.](#)

³³ Isto.

³⁴ Europska komisija, [Pregled stanja jedinstvenog tržišta](#), „Prepreke pristupu tržištima profesionalnih usluga”; Baza podataka pokazatelja restriktivnosti EU-a (EURI).

³⁵ [Direktiva o stručnim kvalifikacijama.](#)

³⁶ [Baza podataka reguliranih profesija.](#)

³⁷ Iako se postupci automatskog priznavanja koji se temelje na usklađenim minimalnim uvjetima osposobljavanja ili na radnom iskustvu primjenjuju na određene profesije i sektore, u praksi je ta primjena previše ograničena, a postupci su prečesto složeni i spori.

³⁸ [Prijedlog Komisije](#) od 13. studenog 2024. o uspostavi jedinstvenog portala za digitalne izjave.

³⁹ [Unutarnje tržište, industrija, poduzetništvo te mali i srednji poduzetnici – Poštanska usluga.](#)

kao što su sve veća regulatorna rascjepkanost i različite razine kvalitete.

1.4. Prekogranično kretanje robe na jedinstvenom tržištu

Novi zakonodavni okvir poboljšao je dosljednost u zakonodavstvu EU-a o proizvodima, ali se suočava s problemima. Novi zakonodavni okvir, koji obuhvaća proizvode kao što su baterije, strojevi i osobna zaštitna oprema⁴⁰, čini oko 80 % industrijske proizvodnje i 74 % proizvodnje unutar EU-a. Međutim, evaluacijom novog zakonodavnog okvira iz 2022. otkriveni su gorući problemi, uključujući mogući inozemni utjecaj, nezakonitu praksu i poteškoće s digitalizacijom i kružnim gospodarstvom. Rješavanje tih problema važno je za osiguravanje usklađenosti i smanjenje troškova za gospodarske subjekte i nadležna tijela.

Slobodno kretanje robe ugroženo je ako proizvodi ne ispunjavaju zahtjeve u pogledu zdravlja, sigurnosti i održivosti. Cilj je okvira EU-a za nadzor tržišta suprotstaviti se tome, a odnosi se na sve neprehrambene proizvode obuhvaćene zakonodavstvom o usklađivanju. Ti proizvodi čine oko dvije trećine trgovine robom unutar EU-a. Komisija podupire i koordinira aktivnosti nacionalnih tijela koja provjeravaju sukladnost proizvoda koji se stavljaju na tržište EU-a i financira 36 aktualnih zajedničkih provedbenih mjera u različitim proizvodnim sektorima obuhvaćenima zakonodavstvom Unije o usklađivanju. U 2024. izvršna tijela registrirala su preko 36 916 istraga o neprehrambenim proizvodima i poduzela mjere u više od 23 389 slučajeva kako bi zaštitila potrošače i osigurala jednake uvjete za poduzeća.

Novi trendovi u međunarodnoj e-trgovini i rekonfiguracije lanaca opskrbe stvaraju pritisak na carinske provjere, nadzor tržišta i tijela za zaštitu potrošača. Broj pošiljki e-trgovine uvezenih u EU povećao se s 1,1 milijarde na 2,2 milijarde od 2022. do 2023., a očekuje se da je 2024. dosegno 4 milijarde. Oko 152 milijuna krivotvorenih artikala zadržano je 2023. na granici EU-a i na jedinstvenom tržištu, što je znatno povećanje u odnosu na 86 milijuna 2022.⁴¹ Poduzeti su važni koraci kako bi se riješio problem dolaska nesukladne robe na jedinstveno tržište, među ostalim putem prodaje na internetu. To uključuje provedbu Uredbe o nadzoru tržišta⁴² koju podupire Mreža Unije za sukladnost proizvoda, donošenje Uredbe o općoj sigurnosti proizvoda⁴³ radi jačanja pravila o sigurnosti proizvoda i prijedloge za reformu carinske unije EU-a radi učinkovitije kontrole uvoza proizvoda. Osim toga, Komisija poduzima mjere u skladu s Aktom o digitalnim uslugama.

Teritorijalna ograničenja opskrbe u maloprodaji i veleprodaji dovode do fragmentacije jedinstvenog tržišta, ograničavaju izbor potrošača i pridonose znatnim razlikama u cijenama u cijelom EU-u⁴⁴. Ta ograničenja nameću veliki proizvođači robnih marki kako bi se trgovcima na malo znatno otežala ili onemogućila kupnja proizvoda u jednoj i njihova preprodaja u drugoj državi članici. Iako je pravo tržišnog natjecanja učinkovit instrument za kažnjavanje takvog djelovanja⁴⁵, mnoga od njih nisu obuhvaćena njegovim područjem primjene⁴⁶. Kako bi se pronašla rješenja za taj problem, Komisija je pokrenula postupak

⁴⁰ Baterije: [Uredba \(EU\) 2023/1542](#); strojevi: [Uredba \(EU\) 2023/1230](#); osobna zaštitna oprema: [Uredba \(EU\) 2016/425](#);

⁴¹ To predstavlja posebne probleme za sigurnost proizvoda i nadzor tržišta jer oko ¼ opasnih proizvoda otkrivenih u EU-u dolazi iz trećih zemalja, a sva roba široke potrošnje u EU-u ne mora imati odgovornu osobu s kojom se može stupiti u kontakt radi poduzimanja korektivnih mjera. To negativno utječe na jednake uvjete u EU-u.

⁴² [Uredba \(EU\) 2019/1020](#).

⁴³ [Uredba \(EU\) 2023/988](#).

⁴⁴ U neovisnoj studiji provedenoj 2020. za Europsku komisiju procijenjeno je da bi potrošači, kad bi se ukinulo teritorijalno ograničenje opskrbe, mogli uštedjeti do 14,1 milijardu EUR godišnje na kupnji određenih proizvoda.

⁴⁵ Komisija je 23. svibnja 2024. novčano kaznila poduzeće Mondelez u iznosu od 337,5 milijuna EUR zbog ometanja prekogranične trgovine čokoladom, keksima i proizvodima od kave, a poduzeće AB InBev 2019. u iznosu od 200 milijuna EUR zbog ograničavanja prekogranične prodaje piva.

⁴⁶ Pravo EU-a o tržišnom natjecanju primjenjuje se samo ako su teritorijalna ograničenja opskrbe uključena u protutržišne sporazume ili ako ih jednostrano provodi operator u vladajućem položaju.

utvrđivanja činjenica s državama članicama u SMET-u te će započeti dijalog s relevantnim dionicima iz industrije (trgovci na malo i trgovci na veliko, proizvođači, potrošači).

U usklađenim tehničkim normama promiče se slobodno kretanje robe tako što se osigurava da proizvodi ispunjavaju sigurnosne i izvedbene zahtjeve te zahtjeve kvalitete u svim državama članicama. Proizvodi s oznakom CE ispunjavaju zahtjeve usklađenog zakonodavstva EU-a o proizvodima, čime se omogućuje njihova prodaja u cijeloj Europi. Normama se smanjuju prepreke trgovini, osigurava interoperabilnost proizvoda i povećava konkurentnost europskih poduzeća. Okvir za normizaciju, posebno novih lanaca vrijednosti za zelenu i digitalnu tranziciju, ponekad nije dovoljno brz i prilagodljiv. Iznimno je važno poticati brzo ispunjavanje normi i sudjelovanje industrije EU-a u radu na zahtjevima za normizaciju u područjima koja su važna za konkurentnost EU-a. Takva prioritetna područja utvrđuju se svake godine u okviru godišnjeg programa rada Unije za europsku normizaciju⁴⁷. Komisija trenutačno ocjenjuje pravni okvir za europsku normizaciju kako bi utvrdila daljnje mjere.

Evaluacija Uredbe o označivanju tekstila pokazuje da je sve više zahtjeva za označivanje. Time se povećava složenost informacija za potrošače i dijeli jedinstveno tržište. Zaključuje se i⁴⁸ da postojeći regulatorni okvir na europskoj razini ne obuhvaća informacije povezane s recikliranjem i nefizičke oznake, tj. digitalno označivanje.

1.5. Regulatorno opterećenje na jedinstvenom tržištu

Poduzeća smatraju da je regulatorno opterećenje u Europi preveliko. U EU-u 32 % poduzeća propise percipira kao velike, dok dodatnih 34 % kao „manje prepreke” svojim ulaganjima. To znači da ukupno dvije trećine poduzeća smatraju da im prekomjerna regulacija otežava ulaganje⁴⁹. Za usporedbu, samo 21 % poduzeća u SAD-a „poslovne propise” doživljava kao veliku prepreku ulaganjima. U usporedbi s prošlom godinom, percepcija poduzeća iz EU-a o opterećenju vladinih propisa uglavnom je ostala ista, uz malo poboljšanje s 3,4 u 2019. na 3,9 u 2023.⁵⁰, iako se i dalje smatraju previše opterećujućima (vidjeti KPI br. 4).

41 % poduzeća smatra da je povećano regulatorno opterećenje glavni čimbenik rizika koji negativno utječe na privlačnost EU-a kao lokacije za izravna strana ulaganja⁵¹. Time se djelomično može objasniti znatan pad udjela EU-a u godišnjim globalnim tokovima izravnih stranih ulaganja s 36 % (2019.) na 4 % (2023.)⁵². Regulatorno opterećenje posebno je složeno za MSP-ove. 28 % MSP-ova u EU-u navodi da je više od 10 % njihova osoblja zaposleno radi procjene i usklađivanja s regulatornim zahtjevima i normama⁵³. Na primjer, postupci izdavanja odobrenja za nova ili modernizirana proizvodna postrojenja mogu biti dugotrajni, skupi i uključivati interakciju s različitim javnim upravama. Dodatna područja koja su poduzeća u više navrata istaknula kao posebno opterećujuća su upućivanje radnika, korporativno izvješćivanje o održivosti i zakonodavstvo o kemikalijama.

⁴⁷ [Godišnji program rada Unije za europsku normizaciju za 2024.](#)

⁴⁸ [Preispitivanje Uredbe \(EU\) br. 1007/2011.](#) Npr. „Nadalje, razvijaju se nova vlakna, koja su sve složenija i čiji se proces razvoja ubrzava, a nove tehnologije recikliranja brzo postaju dostupne, što zahtijeva bolju identifikaciju vlakana”, „digitalne tehnologije označivanja sad su lako dostupne i cjenovno pristupačne”.

⁴⁹ EIB, [Prepreke ulaganjima u EU-u.](#)

⁵⁰ Na ljestvici od 1 do 7, pri čemu 1 = vrlo složeno, a 7 = vrlo jednostavno.

⁵¹ Ernst & Young, [Anketa EY-a o privlačnosti Europe 2024.](#)

⁵² [Europska komisija – Pregled stanja jedinstvenog tržišta; UNCTAD.](#)

⁵³ Europska investicijska banka, [istraživanje EIB-a o ulaganjima za 2024.](#)

1.6. Digitalni alati za jedinstveno tržište

Gospodarski subjekti žale se na poteškoće pri pristupanju informacijama i obavljanju administrativnih formalnosti na internetu. Prema nedavnim anketama⁵⁴ glavni problemi uključuju poteškoće pri pristupanju informacijama o pravilima i zahtjevima te pretjerano složene administrativne postupke. To mogu riješiti digitalni alati koji olakšavaju pristup i smanjuju administrativno opterećenje. Na primjer, jedinstveni digitalni pristupnik je EU-ova inicijativa e-uprave koja se već koristi kao jedinstvena kontaktna točka za poduzeća i građane koji žele raditi, studirati ili poslovati u drugoj državi članici EU-a. Njegovo područje primjene postupno se proširilo kako bi obuhvatilo dodatna područja i zakonodavne inicijative⁵⁵. Međutim, i dalje je potreban znatan napredak, posebno kako bi postupak bio dostupniji prekograničnim korisnicima.

Rascjepkana suradnja tijela država članica i Europske komisije može ugroziti učinkovitu provedbu prava Unije. Informacijski sustav unutarnjeg tržišta (IMI) ima važnu ulogu u olakšavanju suradnje i brze razmjene informacija između više od 12 000 javnih tijela u cijeloj Europi. Prošle je godine baza podataka reguliranih profesija integrirana u IMI. Druge upotrebe tog sustava, na primjer za uspostavu jedinstvenog portala za digitalne izjave za upućivanje radnika, mogle bi dodatno smanjiti administrativno opterećenje.

Nedosljedno uvođenje elektroničkog izdavanja računa poduzećima dodatno otežava administrativne postupke, posebno u postupcima javne nabave. Prema Direktivi o elektroničkom izdavanju računa⁵⁶ u javnoj nabavi svi javni naručitelji u Europi dužni su primati i obrađivati e-račune u skladu s normom. Postotak europskih poduzeća koja šalju e-račune povećao se s 10,3 % u 2013. na 32,2 % u 2020.

Nedostatak sveobuhvatnih i dostupnih informacija o životnom ciklusu proizvoda otežava rad na postizanju transparentnosti i održivosti. Digitalna putovnica za proizvode, uspostavljena Uredbom o ekološkom dizajnu za održive proizvode, koja je na snazi od srpnja 2024., sadržavat će, nakon što se pusti u upotrebu, sveobuhvatne informacije o životnom ciklusu proizvoda, uključujući dokumentaciju o usklađenosti, sigurnosne upute i smjernice o zbrinjavanju proizvoda.

Naposljetku, interoperabilnost javnog sektora omogućuje upravama da surađuju i pružaju javne usluge bez obzira na državne, sektorske i organizacijske granice. Prekogranična interoperabilnost poduzećima može uštedjeti između 5,7 i 19,2 milijarde EUR⁵⁷ godišnje.

1.7. MSP-ovi

MSP-ovi u EU-u (99,8 % poduzeća) važan su element gospodarske strukture EU-a, ali im je gospodarsko okruženje i dalje problematično. Kako je vidljivo iz pregleda uspješnosti MSP-ova Glavne uprave GROW za 2024., dodana vrijednost MSP-ova u realnom iznosu smanjila se za 1,6 % u 2023. te se za 2024. procjenjuje daljnje smanjenje od 1,0 %. U usporedbi s velikim poduzećima produktivnost MSP-ova ima silazni trend: MSP-ovi su 2008. bili

⁵⁴ Vidjeti, na primjer, istraživanje jedinstvenog tržišta Eurochambresa 2024., [Prevladavanje prepreka, razvoj rješenja](#).

⁵⁵ Područje primjene nedavno je prošireno kako bi obuhvatilo Uredbu o europskom upravljanju podacima, Uredbu o kratkoročnom iznajmljivanju smještaja, Akt o industriji s nultom neto stopom emisija i Akt o kritičnim sirovinama. U tijeku su prijedlozi za uključivanje okvira Direktive o europskim prekograničnim udruženjima, Direktive o vozačkim dozvolama i Direktive o potkrepljivanju i priopćavanju izričitih tvrdnji o prihvatljivosti za okoliš.

⁵⁶ [Direktiva 2014/55/EU](#).

⁵⁷ [Procjena učinka Akta o interoperabilnoj Europi](#).

približno 68 % produktivni kao velika poduzeća, no ta se brojka 2024. smanjila na 60 %⁵⁸.

MSP-ovi su i dalje pokretači rasta i inovacija u Europi. Većina *scale-up* poduzeća s brzim rastom i visokom produktivnošću u EU-u su MSP-ovi⁵⁹. Mikropoduzeća s manje od 10 zaposlenika otvorila su gotovo 4 milijuna radnih mjesta u posljednje tri godine, a u 11 od 14 industrijskih ekosustava rast radnih mjesta u MSP-ovima 2023. premašio je rast u velikim poduzećima⁶⁰.

Četiri su glavna čimbenika koji usporavaju MSP-ove: regulatorne prepreke ili administrativno opterećenje, kašnjenja u plaćanju, pristup financiranju i vještine⁶¹. 35 % MSP-ova smatra da su složeni administrativni ili pravni postupci važna prepreka provedbi mjera za učinkovito korištenje resursa⁶², dok se pristup vještinama smatra najvažnijim problemom za 29 % MSP-ova⁶³. Osim toga, situacija s plaćanjem u Europi i dalje se pogoršava: stvarno vrijeme plaćanja za transakcije među poduzećima poraslo je s 52 na 62 dana od 2022. do 2024. Nedostatak dinamičnosti u segmentu MSP-ova rezultat je sporijeg ukupnog rasta gospodarstva, ali i pokazatelj da je rast postao teži i da se potencijal ekonomije razmjera koju nudi jedinstveno tržište može bolje iskoristiti.

1.8. Moguće proširenje i integracija zemalja kandidatkinja u jedinstveno tržište

Gospodarska integracija zemalja kandidatkinja u jedinstveno tržište EU-a glavni je Komisijin prioritet⁶⁴. Ona olakšava trgovinu i investicijske tokove, čime se u konačnici potiče gospodarski rast u EU-u i u zemljama kandidatkinjama. Komisija nastavlja podupirati tu integraciju time što prati napredak tih zemalja u usklađivanju zakonodavstva s propisima EU-a i pomaganjem u političkim i gospodarskim reformama. Očekuje se da će nastavak integracije gospodarstava u jedinstveno tržište pozitivno utjecati na važne sektore kao što su sirovine, strojevi i turizam.

Inicijative za jačanje veza s Ukrajinom i Moldovom uključuju regulatornu integraciju odabranih industrijskih sektora. Uloga EU-a kao važnog trgovinskog partnera obiju zemalja postojano raste od 2022., a razmjena s EU-om sad čini više od 50 % njihove ukupne trgovine. Organizira se godišnji dijalog s Ukrajinom o industrijskoj suradnji; u ožujku 2024. ukrajinska vlada predstavila je Ukrajinski plan⁶⁵, popis reformi i ulaganja za približavanje EU-u i jedinstvenom tržištu. U okviru mogućih sporazuma o ocjenjivanju sukladnosti i prihvaćanju industrijskih proizvoda Komisija jača administrativne kapacitete zemalja kandidatkinja kako bi im pomogla u provedbi prava EU-a o industrijskim proizvodima. Cilj je osigurati postupnu integraciju zemalja kandidatkinja u jedinstveno tržište EU-a i gospodarske lance vrijednosti.

⁵⁸ [Pregled uspješnosti MSP-ova.](#)

⁵⁹ [OECD, Pomoć pri rastu MSP-ova.](#)

⁶⁰ Europska komisija, [Pregled uspješnosti MSP-ova 2024.](#)

⁶¹ Kao goruće probleme MSP-ovi spominju sljedeće (anketa im je omogućila da navedu nekoliko): regulatorne prepreke ili administrativno opterećenje (55 %), kašnjenja u plaćanju (35 %), nedostatak likvidnosti i pristupa financiranju (21 %) i vještine uključujući upravljačke vještine (17 %). Izvor: Eurobarometar 486, Paket olakšica za MSP-ove.

⁶² Brza anketa Eurobarometra 549 o MSP-ovima, učinkovitim korištenju resursa i zelenim tržištima.

⁶³ Anketa o pristupu financiranju za poduzeća (SAFE) iz 2023.

⁶⁴ Europska komisija, [Reforme i revizija politika prije proširenja.](#)

⁶⁵ Vijeće Europske unije, [Ukrajinski plan.](#)

Poticanje gospodarskog razvoja u susjedstvu EU-a može koristiti i samom EU-u jer mu pruža trgovinske mogućnosti. Plan rasta za zapadni Balkan⁶⁶ omogućuje postupnu integraciju u jedinstveno tržište EU-a za robe i usluge i dublje veze s lancima opskrbe EU-a. Stvaranjem zajedničkog regionalnog tržišta zapadnog Balkana u skladu s pravilima EU-a gospodarstvo te regije moglo bi se udvostručiti tijekom sljedećeg desetljeća.

---

⁶⁶ Europska komisija, [Novi plan rasta za zapadni Balkan](#), donesen 8. studenog 2023.

ODJELJAK 2. – Uklanjanje inovacijskog jaza

2.1. Istraživanje i inovacije

KPI	Što mjeri	Cilj	Najnovija vrijednost EU-a
KPI br. 5: Izdaci za istraživanje i razvoj	Ukupni privatni i javni izdaci za istraživanje i razvoj kao udio u BDP-u	> 3 % do 2030.	2,22 % (2023.) 2,21 % (2022.)
KPI br. 6: Patentna prijava	Patentne prijave na milijun stanovnika		152,8 (2023.) 151,8 (2022.)
KPI br. 7: Ulaganje rizičnog kapitala	Ulaganje rizičnog kapitala (udio u BDP-u)		0,05 % (2023.) 0,09 % (2022.)

Izdaci za istraživanje i razvoj i stvaranje intelektualnog vlasništva važni su parametri za inovacijski kapacitet gospodarstva EU-a. U današnjem gospodarstvu utemeljenom na znanju intelektualno vlasništvo važno je za komercijalni uspjeh i znak je inovativnosti poduzeća. *Start-up* poduzeća imaju deset puta veću vjerojatnost da će pronaći ulagače rizičnog kapitala u ranoj fazi ako su registrirala patente ili žigove. Osim toga, prava intelektualnog vlasništva povezana su s 200 % većom vjerojatnošću uspješnog povrata sredstava⁶⁷. Nematerijalna imovina čini 90 % tržišne vrijednosti 500 vodećih poduzeća prema indeksu S&P 500⁶⁸.

Potrošnja na istraživanje i razvoj posljednjih je godina vrlo sporo rasla s 2,1 % na 2,2 % BDP-a od 2015. do 2023.⁶⁹ Ta je vrijednost i dalje ispod cilja EU-a da se 3 % BDP-a namijeni istraživanju i razvoju. Nadalje, potrošnja na istraživanje i razvoj ostaje ispod usporedivih gospodarstava: Južna Koreja (5,2 %), SAD (3,6 %), Japan (3,4 %) i Kina (2,6 %) i dalje su ispred EU-a⁷⁰ (KPI br. 5).

Udio Europe u globalnim patentnim prijavama smanjio se s 30 % na 17 % od 2000. do 2021., iako je ostao stabilan u apsolutnom smislu⁷¹ (KPI br. 6). Poduzeća iz EU-a, posebno MSP-ovi, nedovoljno iskorištavaju mogućnost formalne zaštite svojeg intelektualnog vlasništva, na primjer kroz patente, žigove i dizajn. Samo 9 % MSP-ova registriralo je intelektualno vlasništvo, u usporedbi s više od 55 % velikih poduzeća.

Iako je tehnološka baza EU-a raznolikija od baze drugih velikih gospodarstava, ona je nerazmjerno specijalizirana za manje sofisticirane tehnologije u odnosu na konkurente. To upućuje na određenu zamku srednje tehnologije koja otežava ulazak EU-a u nove tehnološki intenzivne sektore i njihov rast, čime se ugrožava budući potencijal rasta. Kad je riječ o 50 najvećih svjetskih ulagača u istraživanje i razvoj po sektorima u 2023. predstavljenima u Pregledu stanja industrijskih istraživanja i razvoja 2024., poduzeća iz EU-a imala su vodeću ulogu u automobilskom sektoru (61 % ukupnog udjela, SAD 18 %, Kina 5 %, Japan 15 %), dok u drugim tehnološki intenzivnim sektorima ulagači iz EU-a zaostaju: zdravstveni sektor (EU 14 % u odnosu na SAD 51 %, Japan 4 %); hardver IKT-a (EU 8 % u odnosu na SAD 55 %, Kinu 15 %); softver IKT-a (EU 4 % u odnosu na SAD 82 %, Kinu 10 %, Japan 4 %)⁷². Rezultati inovacija u EU-u blago su se poboljšali (8 %) u posljednjih 10 godina, ali su i dalje

⁶⁷ Ured Europske unije za intelektualno vlasništvo, „[Patenti, žigovi i financiranje start-up poduzeća](#)”.

⁶⁸ Sun, Preispitivanje važnosti vrednovanja tehnološkog poduzeća i uobičajenih korištenih metoda, svezak 189., str. 30.

⁶⁹ Eurostat, [Izdaci za istraživanje i razvoj](#).

⁷⁰ Napomena: Vrijednosti globalnih konkurenata potječu iz 2021.: Svjetska banka, [Podaci o izdancima za istraživanja i razvoj \(postotni udio BDP-a\)](#).

⁷¹ Europska komisija – GU RTD, [Rezultati znanosti, istraživanja i inovacija u EU-u 2024.](#), str. 83.

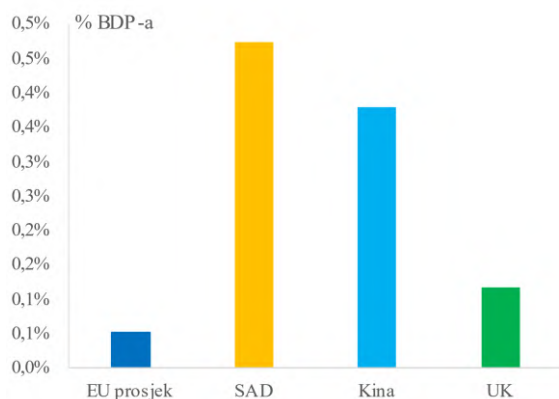
⁷² Europska komisija – GU RTD i JRC, [Pregled stanja ulaganja u industrijsko istraživanje i razvoj u EU-u](#).

niži nego u SAD-u, Ujedinjenoj Kraljevini i Japanu, pri čemu Kina brzo hvata korak s povećanjem od 28 % u istom razdoblju⁷³.

Poduzeća i sveučilišta suočavaju se s poteškoćama u početnoj provedbi i komercijalizaciji svojih istraživanja. Na primjer, samo se otprilike trećina patentiranih izuma registriranih na europskim sveučilištima iskorištava u komercijalne svrhe⁷⁴. To se općenito pripisuje slaboj suradnji poduzeća i akademske zajednice, nedosljednim pravilima upravljanja intelektualnim vlasništvom i izoliranim akademskim karijerama bez dostatnih poticaja za komercijalizaciju i poduzetništvo. Kad žele komercijalizirati svoje inovacije zaštićene intelektualnim vlasništvom, poduzeća se suočavaju s brojnim poteškoćama kao što su rascjepkano upravljanje intelektualnim vlasništvom i nedostatak privatnog kapitala.

Već niska ulaganja rizičnog kapitala dodatno su se smanjila: s 0,09 % na 0,05 % BDP-a od 2022. do 2023. (vidjeti KPI br. 7 i sliku 3). Širenje mnogih inovativnih, brzorastućih poduzeća ovisi o rizičnom kapitalu u obliku poduzetničkih ulaganja. Procjenjuje se da je tržište rizičnog kapitala EU-a (mjereno kao udio ulaganja rizičnog kapitala u BDP-u) i dalje deset puta manje od tržišta SAD-a i sedam puta manje od tržišta Kine. Stoga mnoga vrlo inovativna europska poduzeća imaju ograničen pristup kapitalu, što ih često navodi da traže financiranje u inozemstvu ili da se čak presele u okruženja povoljnija za financiranje, kao što je SAD. Na primjer, u naprednim proizvodnim industrijama, od 2017. do 2023. gotovo 90 % vrijednosti rizičnog kapitala uloženo je u poduzeća iz SAD-a ili Kine (47 % u američka, 39 % u kineska), dok je samo 4 % rizičnog kapitala prikupljenog u tim industrijama na globalnoj razini uloženo u poduzeća sa sjedištem u EU-u⁷⁵.

Slika 3: Ulaganja rizičnog kapitala kao udio u BDP-u u 2023.

Izvori: Invest Europe; Eurostat; OECD; Statista

Proračun EU-a ima niz programa koji služe kao važne poluge za javna i privatna ulaganja i istraživanja. Na primjer, u okviru programa InvestEU već je mobilizirano 218 milijardi EUR ulaganja za inovativniji i konkurentniji EU. U programu Obzor Europa osigurano je 93,5 milijardi EUR za istraživanje i inovacije u razdoblju od 2021. do 2027., a iz Inovacijskog fonda podupiru se inovativne tehnologije s niskom razinom emisije ugljika (vidjeti odjeljak 3.2). Iako su u proračunu EU-a dostupne znatne mogućnosti financiranja, potrošnja EU-a raspoređena je na previše programa, čime se povećava

složenost i nefleksibilnost, što umanjuje snagu koja se postiže udruživanjem sredstava za financiranje važnih projekata na razini EU-a⁷⁶.

Platforma za strateške tehnologije za Europu (STEP) uspostavljena je 2024. kako bi se financijska sredstva EU-a usmjerila prema prioritetnim projektima, tehnologijama i sektorima. Potiče ulaganja i povećava potporu razvoju i proizvodnji inovativnih i strateških tehnologija u Europi. STEP prikuplja sredstva i usmjerava financiranje u 11 programa EU-a za

⁷³ Europska komisija, Praćenje uspješnosti zemalja u inovacijama: [Pokazatelj rezultata inovacija za 2023.](#)

⁷⁴ Bivši premijer Draghi, „[Budućnost europske konkurentnosti – Strategija za konkurentnost Europe](#)”, Dio B, str. 244.

⁷⁵ [Europska komisija, Strateški uvid u naprednu proizvodnu industriju EU-a, izvješće \(2024.\)](#).

⁷⁶ Bivši premijer Draghi, „[Budućnost europske konkurentnosti – Strategija za konkurentnost Europe](#)”.

digitalne tehnologije i inovacije u području duboke tehnologije, čiste i resursno učinkovite tehnologije i biotehnologije. Komisija je već objavila oko 30 poziva na podnošenje prijedloga u okviru STEP-a u ukupnom iznosu većem od 8,5 milijardi EUR, a države članice preusmjerile su više od 6 milijardi EUR prema projektima STEP-a.

2.2. Digitalizacija

KPI	Što mjeri	Cilj	Najnovija vrijednost EU-a
KPI br. 8: Digitalni intenzitet u MSP-ovima ⁷⁷	Udio poduzeća EU-a s barem osnovnom razinom digitalnog intenziteta. To znači primjenu najmanje četiri od 12 odabranih digitalnih tehnologija (kao što je tehnologija umjetne inteligencije, prodaja putem e-trgovine koja čini najmanje 1 % ukupnog prometa, itd.) kako je definirano u programu politike za digitalno desetljeće.	90 % do 2030.	57,7 % (2023.) 54,8 % (2021.)
KPI br. 9: Uvođenje digitalnih tehnologija u poduzećima	Udio europskih poduzeća koja koriste usluge računalstva u oblaku, analitiku podataka i/ili umjetnu inteligenciju. Cilj utvrđen u programu politike za digitalno desetljeće.	75 % do 2030.	Usluge računalstva u oblaku: 38,9 % (2023.) 34,0 % (2021.) Analitika podataka: 33,2 % (2023.) Tehnologija velikih podataka: 14,2 % (2020.) ⁷⁸ Umjetna inteligencija: 8,0 % (2023.) 7,6 % (2021.)

EU zaostaje za konkurentima u području digitalnih tehnologija. Na primjer, ima samo 263 poduzeća „jednoroga”, u usporedbi s 1539 u SAD-u i 387 u Kini. EU je i dalje konkurentan u područjima kao što su napredna proizvodnja i oprema za mobilne mreže, ali nije uspio držati korak s brzinom globalnih konkurenata u segmentima hardvera i softvera u sektoru informacijske i komunikacijske tehnologije (IKT). Dok se udio EU-a na globalnom tržištu IKT-a u proteklom desetljeću prepolovio (na 10,8 %), udio SAD-a povećao se za trećinu (na 38 %)⁷⁹. Nadalje, skup znanja na kojem se temelji EU-ov razvoj digitalnih tehnologija uglavnom se nalazi izvan Unije, a u gotovo 70 % digitalnih patentnih prijava citiraju se dokumenti i izvori koji potječu iz zemalja izvan EU-a⁸⁰.

Digitalni intenzitet MSP-ova i uvođenje digitalnih tehnologija u poduzećima još uvijek ne napreduje zadovoljavajućim tempom. U 2023. 57,7 % MSP-ova u EU-u imalo je barem osnovnu razinu digitalne intenzivnosti, što je povećanje u odnosu na prethodne dvije godine, iako to nije dovoljno da se ostvari cilj od 90 % osnovne digitalne intenzivnosti do 2030. (KPI br. 8). Povećao se i udio poduzeća iz EU-a s više od deset zaposlenika koja su prihvatila ključne digitalne tehnologije, pri čemu 33,2 % poduzeća koristi analitiku podataka, 38,9 % računalstvo u oblaku, a 8 % uvelo je umjetnu inteligenciju u svoje poslovanje⁸¹. Međutim, ti brojevi nisu dovoljni za postizanje cilja od 75 % korištenja do 2030. (KPI br. 9).

⁷⁷ Europska komisija, [Izvješća o digitalnom desetljeću](#).

⁷⁸ Zbog promjene definicije dio KPI-ja br. 16 kojim se mjeri analitika podataka 2023. i veliki podaci 2020. ne mogu se u potpunosti usporediti.

⁷⁹ Statista, [Udio u globalnom tržištu IKT-a u 2023.](#)

⁸⁰ Europska komisija, GU JRC, [Geografija zelenih i digitalnih izuma iz EU-a i njihovi izvori znanja](#), 2023.

⁸¹ Eurostat, [Digitalizacija u Europi – izdanje 2024.](#)

Uvođenje napredne proizvodnje u tradicionalne industrije, kao što su aditivna proizvodnja i robotika, i dalje je presporo. Gustoća robota u EU-u iznosi 22 jedinice na 1000 zaposlenika, što je manje od SAD-a (29) i znatno manje od Južne Koreje (101), Kine (47) i Japana (42)⁸².

Očekuje se da će tehnološki napredak biti najradikalniji i najperspektivniji u području umjetne inteligencije, u kojem Europa trenutačno zaostaje. EU dosad nije iskoristio prednost jedinstvenog tržišta kako bi omogućio širok pristup podacima u slobodnom protoku i velike izgleda za rast, što su preduvjeti za uspješnu tehnološku industriju. Poduzeća ulažu mnogo u umjetnu inteligenciju, a najviše ona iz SAD-a. Očekuje se da će vrijednost tog sektora do 2030. narasti desetorostruko⁸³. Kako bi poboljšao uvjete za tehnološki razvoj, EU proširuje svoju infrastrukturu računalstva visokih performansi, vodeću u svijetu, kako bi stvorio „tvornice umjetne inteligencije” koje služe kao jedinstvene kontaktne točke za poduzeća koja treniraju i razvijaju modele umjetne inteligencije.

Širom primjenom digitalnih tehnologija u proizvodnji može se znatno povećati produktivnost u cijelom gospodarstvu. Primjena tehnologije jednako je važna kao i njezin razvoj, a to je problem koji je lako rješiv u usporedbi sa zahtjevnijim nastojanjima da razvoj umjetne inteligencije u EU-u brzo uhvati korak sa SAD-om i Kinom, koji su već prilično u prednosti. Uvođenje naprednih digitalnih tehnologija u industriju, usluge i javni sektor bit će važno za poticanje gospodarstva u cjelini.

2.3. Vještine i obrazovanje

KPI	Što mjeri	Cilj	Najnovija vrijednost EU-a
KPI br. 10: Stopa zaposlenosti	Udio zaposlenih radno sposobnih osoba.	78 % do 2030.	75,3 % (2023.) 74,6 % (2022.)
KPI br. 11: Sudjelovanje odraslih osoba u obrazovanju i osposobljavanju	Udio odraslog stanovništva koje sudjeluje u obrazovanju i/ili osposobljavanju najmanje jednom godišnje.	60 % do 2030.	39,5 % (2022.) 37,4 % (2016.)
KPI br. 12: Stručnjaci za IKT	Udio stručnjaka za IKT u ukupnom broju zaposlenih.	20 milijuna stručnjaka za IKT, oko 10 % ukupnog broja zaposlenih	9,8 milijuna, 4,8 % radnih mjesta (2023.) 9,4 milijuna, 4,6 % radnih mjesta (2022.)
KPI br. 13: Rezultati PISA-e	Rezultati petnaestogodišnjaka u OECD-ovim u testovima PISA-e koji obuhvaćaju matematiku, čitanje i prirodoslovlje. Bolji rezultati upućuju na uspješnost.		Matematika: 474 (2022.) Matematika: 492 (2018.) Čitanje: 475 (2022.) Čitanje: 488 (2018.) Prirodoslovlje: 484 (2022.) Prirodoslovlje: 488 (2018.)

Dok se stopa zaposlenosti u EU-u stalno kreće prema cilju od 78 % do 2030.⁸⁴ (KPI br. 10), obrazovni rezultati u srednjoškolskom obrazovanju su u zaostatku. Stopa

⁸² Međunarodni savez za robotiku, [U sedam godina udvostručena globalna gustoća robota u tvornicama.](#)

⁸³ Služba Europskog parlamenta za istraživanja, [Ulaganje u umjetnu inteligenciju: EU-ovi i globalni pokazatelji.](#)

⁸⁴ Cilj utvrđen u Akcijskom planu za provedbu europskog stupa socijalnih prava.

zaposlenosti u EU-u 2023. premašila je 75 %, što je povećanje u odnosu na 72 % u 2018.⁸⁵ Taj je rezultat sličan onome u SAD-u, ali manji od trendova u Japanu i Ujedinjenoj Kraljevini⁸⁶. Istodobno, Europa se suočava s problemom u poučavanju mladih osnovnim vještinama. Prosječni rezultati PISA-e, ispitivanja kojim se prate rezultati petnaestogodišnjaka u matematici, čitanju i prirodoslovlju lošiji su se u svim disciplinama, čime se nastavlja silazni trend zabilježen u prethodnim istraživanjima. Učenici iz EU-a postižu slabe rezultate u usporedbi sa svojim vršnjacima u Ujedinjenoj Kraljevini, SAD-u, Japanu i Kini⁸⁷ (KPI br. 13). Povećano sudjelovanje žena na tržištu rada pomaže u rješavanju problema manjka vještina, ali razlika na temelju spola u zapošljavanju posljednjih se godina tek neznatno smanjila.

Brz razvoj tržišta rada u kombinaciji s demografskim promjenama pokazuje koliko je Europljanima potrebno stjecanje novih vještina. Međutim, više od 70 % poduzeća izjavilo je da nedostatak odgovarajućih vještina otežava njihova ulaganja, a gotovo četiri od pet MSP-ova izvijestilo je o poteškoćama u pronalaženju radnika s odgovarajućim vještinama⁸⁸. Problem je još izraženiji jer se predviđa da će se u razdoblju od danas do 2050.⁸⁹, ne dođe li do promjena, broj radno sposobnog stanovništva u Europi svake godine u prosjeku smanjiti za oko milijun osoba. Iako se vještine u području IKT-a sve više traže, procjenjuje se da samo 56 % stanovništva ima osnovne digitalne vještine ili vještine koje su nešto naprednije⁹⁰, što upućuje na potrebu za usavršavanjem i prekvalifikacijom radne snage. 45 % MSP-ova izvijestilo je da manjak vještina otežava njihovu sposobnost da usvoje ili učinkovito koriste digitalne tehnologije⁹¹. Broj stručnjaka za IKT 2023. dosegno je 10 milijuna, što predstavlja 4,8 % ukupnog broja zaposlenih⁹², a napreduje prema cilju da stručnjaci za IKT do 2030. čine 10 % radne snage (KPI br. 12). Međutim, samo 39,5 % odraslog stanovništva sudjeluje u obrazovanju ili osposobljavanju (KPI br. 11), što upućuje na potrebu za promicanjem cjeloživotnog učenja. Europski socijalni fond doprinosi prekvalifikaciji i usavršavanju radne snage s proračunom od 142,7 milijardi EUR za razdoblje 2021. – 2027. Kao odgovor na nedostatak vještina u glavnim sektorima, kao što su tehnologije s nultom neto stopom emisija, kibernetička sigurnost i građevinarstvo, u suradnji s poslovnom zajednicom osnovane su prilagođene industrijske akademije.

ODJELJAK 3. – Dekarbonizacija industrije i ulaganja

3.1. Pristup privatnom kapitalu i ulaganjima

KPI	Što mjeri	Najnovija vrijednost EU-a
KPI br. 14: Privatna ulaganja	Privatna ulaganja (udio u BDP-u)	18,5 % (2023.) 19,3 % (2022.)

⁸⁵ Eurostat, [Zaposlenost i aktivnost po spolu i dobi – godišnji podaci](#).

⁸⁶ OECD, [Sudjelovanje na tržištu rada](#).

⁸⁷ OECD, [Rezultati PISA-e iz 2022.](#)

⁸⁸ Europska komisija, [Digitalne vještine i radna mjesta](#).

⁸⁹ [Zapošljavanje i socijalna kretanja u Europi 2023. – Ured za publikacije Europske unije](#).

⁹⁰ Eurostat, [Digitalizacija u Europi izdanje 2024.](#)

⁹¹ [Europska godina vještina – Nedostatak vještina, strategije za zapošljavanje i zadržavanje radnika u malim i srednjim poduzećima. Izvješće \(rujan 2023.\) | Europska komisija \(europa.eu\)](#).

⁹² Eurostat, [Zapošljavanje stručnjaka za IKT](#).

KPI br. 15: Privatna štednja uložena u obveznice, dionice, investicijske fondove i slično	Količina štednje kućanstava uložena u obveznice, uvrštene dionice i investicijske, osiguravajuće i mirovinske fondove, u usporedbi s gotovinom i bankovnim depozitima kućanstava. Pruža uvid u udio štednje koji izravno doprinosi ulaganjima u realno gospodarstvo, čime se poduzećima olakšava pristup financiranju.	43 % (2023.) 42 % (2022.)
---	--	------------------------------

Poduzećima trebaju velika ulaganja kako bi mogla ovladati zelenom i digitalnom tranzicijom. Tako treba ulagati u proizvodnju, prijenos i skladištenje električne energije, elektrifikaciju industrijskih procesa, energetska učinkovitost, računalne kapacitete, automatizaciju i mnoga druga područja. Osim toga, potrebna su i ulaganja u industriju poluvodiča i u vađenje, preradu i recikliranje mnogih kritičnih sirovina.

Privatna ulaganja, koja iznose oko 19 % BDP-a, posljednjih su godina uglavnom stabilna (KPI br. 14). Ukupne su razine nešto više od onih u SAD-u i znatno više od onih u Ujedinjenoj Kraljevini⁹³. Posebna analiza kretanja rizičnog kapitala i povezanog KPI-ja predstavljena je u odjeljku 2.

U usporedbi s drugim naprednim gospodarstvima, EU ima mnogo manji udio privatne štednje koja se izravno ulaže u poduzeća i rizičnija ulaganja. Produktivna ulaganja su niska, a privatna je štednja visoka⁹⁴. Udio štednje kućanstava u EU-u koji se odnosi na obveznice trgovačkih društava, uvrštene dionice, investicijske fondove i slično relativno je nizak, a odgovara 43 % razine štednje na tradicionalnim bankovnim računima (KPI br. 15)⁹⁵. Odgovarajuća razina u Ujedinjenoj Kraljevini iznosi 55 %, a u SAD-u 72 % (vidjeti sliku 4)⁹⁶. Visok stupanj sudjelovanja na financijskim tržištima pomaže poduzećima da diversificiraju svoje financiranje. Snažna tržišta kapitala važna su kako bi se poduzećima olakšao pristup financiranju i potaknulo financiranje *scale-up* poduzeća⁹⁷.

Slika 4: Štednja kućanstava uložena u obveznice, dionice, investicijske fondove i slično.

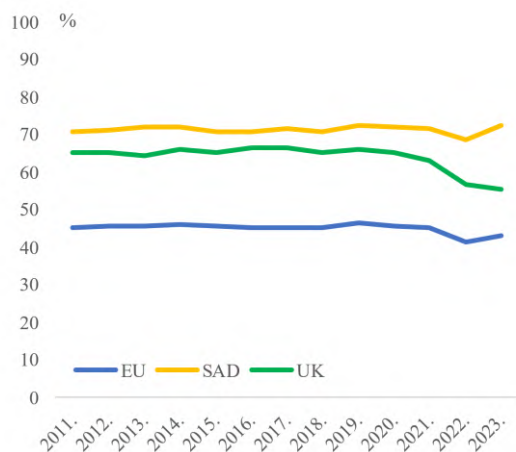
⁹³ Europska komisija, baza podataka AMECO.

⁹⁴ Produktivno ulaganje ovdje se definira kao bruto investicije u fiksni kapital umanjeno za ulaganja u stambene objekte.

⁹⁵ Napomena: Dio tih ušteda doprinijet će investicijskoj aktivnosti poduzeća tako što će banke i drugi financijski posrednici raspodjeljivati portfelje.

⁹⁶ Napomena: Skup pokazatelja Komisije o uniji tržišta kapitala pruža detaljne pokazatelje koji pomažu u praćenju razvoja tržišta kapitala. [Popis pokazatelja za praćenje napretka u ostvarivanju ciljeva unije tržišta kapitala.](#)

⁹⁷ European Investment Bank (EIB), [Nedostatak financiranja za *scale-up* poduzeća.](#)

Napomena: Količina štednje kućanstava uložena u obveznice trgovačkih društava, uvrštene dionice i investicijske, osiguravajuće i mirovinske fondove, u usporedbi s gotovinom i bankovnim depozitima kućanstava.

Izvor: Europska komisija, GU FISMA.

Veliki novčani iznosi štediša iz EU-a povezani su s bankovnim računima ili se ulažu u inozemstvo. Iako je 2022. količina privatne štednje u EU-u bila gotovo 65 % veća nego u SAD-u, kućanstva u EU-u imaju znatno manje ukupno bogatstvo od usporedivih kućanstava u SAD-u⁹⁸, uglavnom zbog općenito manjeg povrata od financijskih tržišta. Iako se neto bogatstvo kućanstava u SAD-u u posljednjih 15 godina povećalo za oko 150 %, u europodručju taj je rast iznosio samo 55 %⁹⁹. To je uglavnom posljedica nedostatka kapaciteta u financijskom sustavu EU-a za poticanje ulaganja s visokim povratom, što se može objasniti nedostatkom poreznih poticaja i složenim zahtjevima za prijavu poreza u mnogim državama članicama, kao i percepcijom javnosti da cjelokupno poslovno okruženje nema potencijala, čime se narušava

povjerenje u izgleda za povrat ulaganja. Od štednje kućanstava u EU-u uložene u obveznice trgovačkih društava, uvrštene dionice i investicijske fondove, znatan udio, oko 300 milijardi EUR godišnje, ne ulaže se u EU, već u inozemstvo¹⁰⁰, uglavnom u SAD. Izravna strana ulaganja EU-a u SAD u 2023. istodobno su iznosila 3,27 bilijuna EUR¹⁰¹.

Od pandemije bolesti COVID-19 smanjili su se novi bankovni zajmovi MSP-ovima, čime su ugrožena nova ulaganja. Iako bi bilo poželjno da se veći udio financiranja poduzeća odvija preko korporativnih obveznica, uvrštenih dionica, rizičnog kapitala i investicijskih fondova, bankovno financiranje i dalje je važno za poticanje rasta i konkurentnosti većine europskih MSP-ova koji koriste tradicionalne bankovne zajmove za financiranje ulaganja (što čini 57 % njihova ukupnog financiranja, vidjeti sliku 5). Međutim, kreditiranje MSP-ova, koje se naglo povećalo nakon početka pandemije bolesti COVID zbog masovnih programa javnih intervencija, znatno se smanjuje zbog povlačenja javne potpore. Trenutačne razine novog bankovnog financiranja pale su ispod razina prije pandemije (slika 6), što se djelomično može pripisati i povećanju kamatnih stopa do 2024.

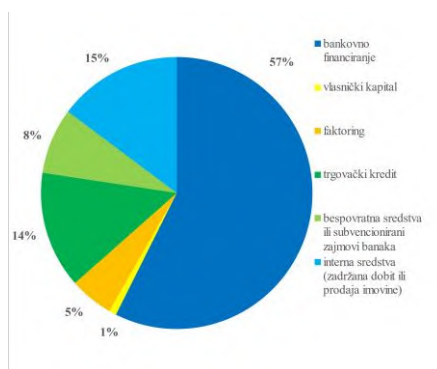
⁹⁸ Bivši premijer Draghi, „[Budućnost europske konkurentnosti – Strategija za konkurentnost Europe](#)”, Dio B, str. 1.

⁹⁹ Izvješća ESB-a o raspodjeli imovine; Ekonomski podaci Središnje banke SAD-a.

¹⁰⁰ Bivši premijer Letta, „[Više od tržišta](#)”, str. 11.

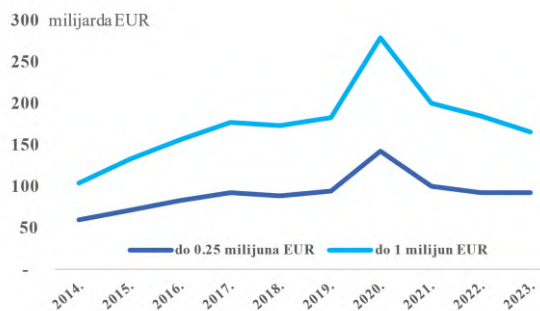
¹⁰¹ Statista, [Izravna strana ulaganja iz Europe u Sjedinjene Američke Države od 2000. do 2023.](#)

Slika 5: Vrsta financiranja koje su MSP-ovi koristili 2023. (udio ukupnog financiranja)

Izvor: Anketa o pristupu poduzeća financiranju (SAFE), prosinac 2023.¹

Slika 6: Novo bankovno kreditiranje nefinancijskih društava

Izvor: Europska središnja banka, Statistika kamatnih stopa monetarnih financijskih institucija²

3.2. Javna ulaganja i infrastruktura

KPI	Što mjeri	Najnovija vrijednost EU-a
KPI br. 16: Javna ulaganja	Javna ulaganja (udio u BDP-u)	3,49 % (2023.) 3,24 % (2022.)

Javna ulaganja posljednjih su se godina polako povećavala i dosegla 3,5 % BDP-a u 2024., što je povećanje u odnosu na 3,1 % BDP-a iz 2018. (KPI br. 16). Iako je razina javne potrošnje EU-a jednaka razini u SAD-u, koja također iznosi 3,5 % BDP-a, financiranje u EU-u rascjepkano je i složeno, a većina se financijskih sredstava osigurava na nacionalnoj razini. Na primjer, 93 % javnih sredstava koja se godišnje ulažu u istraživanje i razvoj osigurava se u okviru nacionalnih programa¹⁰².

Na razini EU-a fondovi kohezijske politike, Mehanizam za oporavak i otpornost i drugi instrumenti pomažu u financiranju zelene i digitalne tranzicije¹⁰³. Od 2021. u okviru Mehanizma za oporavak i otpornost isplaćeno je 306 milijardi EUR¹⁰⁴, a potrebna je temeljita provedba nacionalnih planova kako bi se osigurala pravodobna i sveobuhvatna isplata preostalih iznosa. Iz fondova kohezijske politike isplaćeno je 249 milijardi EUR u razdoblju 2021. – 2024. Procjenjuje se da će se iz Inovacijskog fonda u ovom desetljeću osigurati 40 milijardi EUR za razvoj i uvođenje tehnologija s niskom razinom emisije ugljika, posebno u energetski intenzivnim industrijama, proizvodnji i skladištenju energije.

Unatoč relevantnim izvorima javnog financiranja, kao što su InvestEU i STEP, i dalje nedostaje financijskih sredstava za povećanje kapaciteta za proizvodnju jer se s manje od 5 % financijskih sredstava EU-a za čistu tehnologiju podupire proizvodnja s nultom neto stopom emisija na najvišim razinama tehnološke spremnosti (8 i 9)¹⁰⁵.

Okvir EU-a za državne potpore omogućava ciljana javna ulaganja država članica uz istodobno sprečavanje neopravdanog narušavanja tržišnog natjecanja i održavanje

¹⁰² Bivši premijer Draghi, „[Budućnost europske konkurentnosti – Strategija za konkurentnost Europe](#)”, Dio B, str. 236.

¹⁰³ Općenito, u 2023. iz proračuna EU-a i instrumenta NextGenerationEU 38 % sredstava namijenjeno je mjerama povezanim s klimom, a 19 % digitalnim prioritetima EU-a.

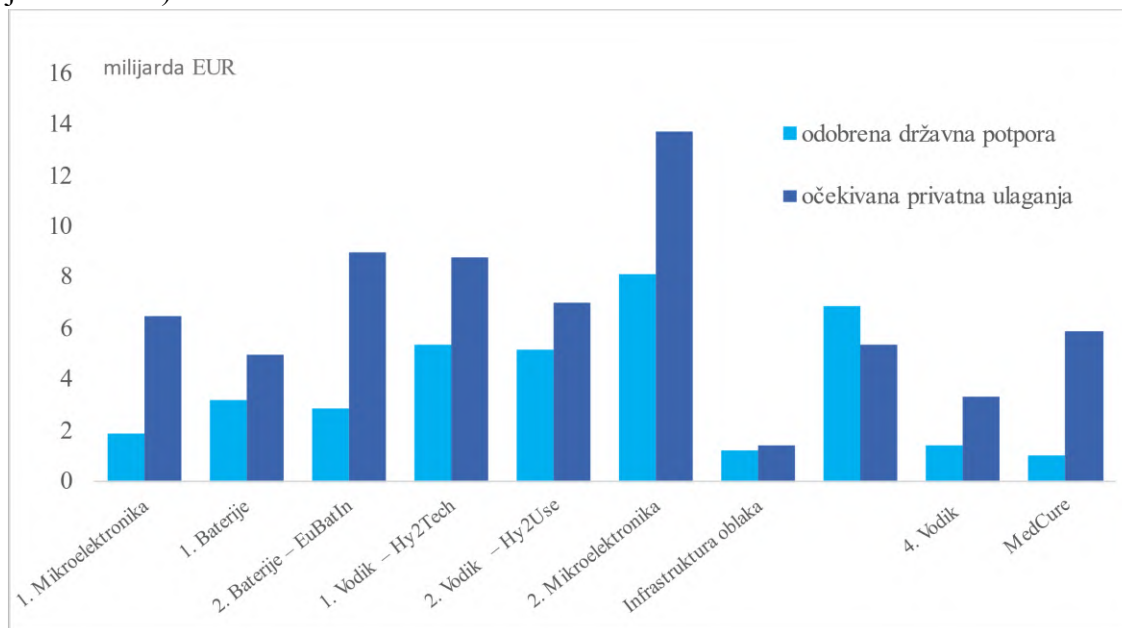
¹⁰⁴ Europska komisija, [Pregled stanja oporavka i otpornosti](#).

¹⁰⁵ Razine tehnološke spremnosti mjera su zrelosti tehnologije, pri čemu je 1 najmanje spremna (provedena temeljna istraživanja), a 9 najspremnija (spremna za pokretanje/operacije).

jednakih uvjeta. U 2022. države članice potrošile su gotovo 228 milijardi EUR na državne potpore (uključujući krizne mjere), što odgovara iznosu od 1,4 % njihova BDP-a. Ovogodišnji pregled stanja jedinstvenog tržišta i konkurentnosti, objavljen uz ovo izvješće, uključuje novi pokazatelj kojim se uspoređuje koncentracija državnih potpora s koncentracijom BDP-a u EU-u. U njemu se navodi da je državna potpora u posljednjih 10 godina postala neravnomjernije raspodijeljena među državama članicama¹⁰⁶.

Važni projekti od zajedničkog europskog interesa bitan su alat za koordinirana javna i privatna ulaganja u EU-u kojima se podupiru revolucionarne inovacije i infrastrukturni projekti u područjima ključnih tehnologija. Važni projekti od zajedničkog europskog interesa korak su prema boljoj prekograničnoj koordinaciji industrijskih politika u EU-u, a to je tek početak. Dosad je odobreno deset integriranih važnih projekata od zajedničkog europskog interesa u vrijednosti većoj od 37 milijardi EUR nacionalne javne potpore, čime su omogućena privatna ulaganja u iznosu od 66 milijardi EUR (vidjeti sliku 7). Potrebno je pojednostavniti i ubrzati postupak osmišljavanja i ocjenjivanja važnih projekata od zajedničkog europskog interesa kako bi se strateški projekti brzo pokrenuli. Zajednički europski forum o važnim projektima od zajedničkog europskog interesa, pokrenut u listopadu 2023., pomaže u rješavanju tih pitanja utvrđivanjem strateških područja za buduće projekte i poboljšanjem njihova osmišljavanja i provedbe.

Slika 7: Pregled važnih projekata od zajedničkog europskog interesa i uloženih sredstava (do jeseni 2024.)

Izvor: [Odobreni važni projekti od zajedničkog europskog interesa – Europska komisija](#)

Javna nabava može poslužiti kao strateški alat za usmjeravanje javnih ulaganja prema oblikovanju budućnosti europskog gospodarstva, čime se mogu poduprijeti ciljevi kao što su zelena tranzicija i otpornost gospodarstva EU-a. Međutim, njezina provedba može biti zahtjevna. Direktivama o javnoj nabavi osiguravaju se zajednička pravila na cijelom jedinstvenom tržištu, a svake godine više od 250 000 javnih tijela u EU-u potroši oko 14 % BDP-a (2000 milijardi EUR u 2022.) na usluge, radove i robu. Iako se postojećim pravilima omogućuje utvrđivanje socijalnih kriterija, kriterija održivosti i otpornosti, njihova je primjena ograničena, među ostalim zbog poteškoća u provedbi.

¹⁰⁶ Europska komisija, [Pregled stanja jedinstvenog tržišta](#).

3.3. Energetika

KPI	Što mjeri	Cilj	Najnovija vrijednost EU-a
KPI br. 17: Cijene električne energije za potrošače koji nisu kućanstva	Cijene električne energije za potrošače koji nisu kućanstva (raspon cijena identifikacijske oznake EU-a, veliki komercijalni potrošači) bez poreza i pristojbi za koje se može ostvariti povrat.		0,16 EUR po kWh (2024.) 0,20 EUR po kWh (2023.)
KPI br. 18: Elektrifikacija	Udio električne energije u ukupnoj potrošnji energije ¹⁰⁷ .		21,3 % (2022.) 20,8 % (2021.)
KPI br. 19: Udio energije iz obnovljivih izvora	Proizvodnja energije iz obnovljivih izvora kao udio u ukupnoj potrošnji energije.	45 % u 2030.	24,5 % (2023.) 23 % (2022.)

Porast cijena energije posljednjih godina negativno je utjecao na europske energetske intenzivne industrije, kao što su proizvodnja čelika, cementa, stakla, papira i kemikalija. Proizvodnja se naglo smanjila, u nekim segmentima za više od 10 % u usporedbi s razdobljem prije 2021.¹⁰⁸ Na primjer, pri proizvodnji aluminija troškovi energije obično iznose polovinu ukupnih troškova proizvodnje¹⁰⁹. Troškovi energije znatno utječu na sposobnost poduzeća iz EU-a da se natječu na međunarodnim tržištima.

Iako cijene električne energije u EU-u više nisu na vrhuncu, i dalje su gotovo dvostruko više od razina na kojima su bile u prošlosti, a znatno su više i od cijena u konkurentskim regijama (vidjeti KPI br. 17). Poduzeća iz EU-a suočavaju se s cijenama električne energije koje su u prosjeku tri puta više od cijena u SAD-u, dok su cijene prirodnog plina četiri do pet puta više¹¹⁰. Postoje i znatne razlike u cijenama unutar EU-a¹¹¹. Povećanja cijena izravno su negativno utjecala na povjerenje ulagača, što je izazvalo povlačenja izravnih stranih ulaganja i obustave projekata proširenja. Za 33 % poduzeća nestabilne i previsoke cijene energije najviše negativno utječu na privlačnost EU-a kao mjesta poslovanja¹¹².

¹⁰⁷ Udio električne energije u konačnoj bruto potrošnji energije.

¹⁰⁸ Eurostat; Europska komisija – GU GROW.

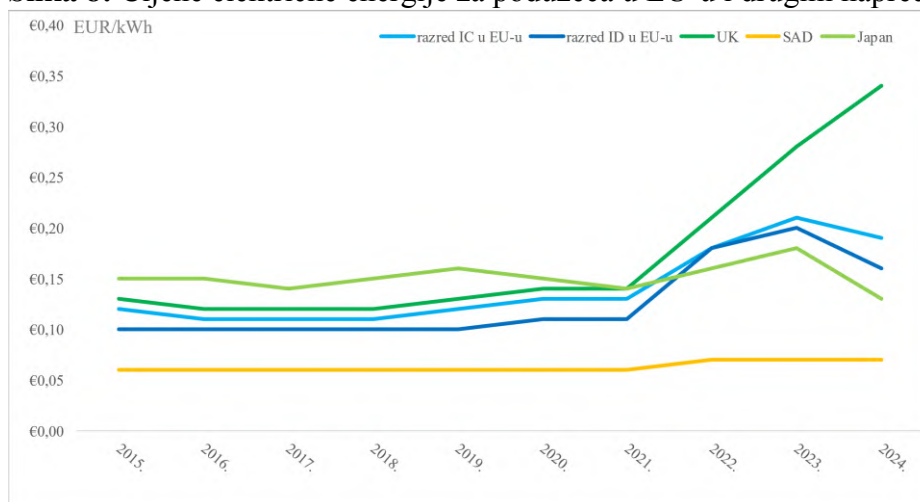
¹⁰⁹ Međunarodni institut za aluminij.

¹¹⁰ Eurostat; Uprava SAD-a za informiranje o energetici (EIA); Ministarstvo Ujedinjene Kraljevine za energetske sigurnost i nultu neto stopu emisija (DESNZ); i Međunarodna agencija za energiju (IEA).

¹¹¹ Vidjeti nacionalne brojke o KPI-ju br. 17 u Prilogu 1. ovom izvješću.

¹¹² Ernst & Young, [Anketa EY-a o privlačnosti Europe, lipanj 2024.](#)

Slika 8: Cijene električne energije za poduzeća u EU-u i drugim naprednim gospodarstvima

Izvor: Eurostat, Uprava SAD-a za informiranje o energetici (EIA), Ministarstvo Ujedinjene Kraljevine za energetske sigurnost i nultu neto stopu emisija (DESNZ) i Međunarodna agencija za energiju (IEA)¹¹³.

Trenutačne razine cijena otežavaju i elektrifikaciju gospodarstva EU-a. Udio električne energije u kombinaciji izvora energije stabilan je i iznosi oko 20 % od 2000., a još nije značajno narastao (KPI br. 18)¹¹⁴. To se dijelom može objasniti trajno malom razlikom u cijeni plina i električne energije, koja ne pruža dovoljno gospodarskih poticaja za prelazak na električnu energiju, unatoč većoj energetske učinkovitosti električnih sustava. To je obeshrabilo prelazak na električnu energiju u industriji i među kućanstvima. Međutim, očekuje se da će se udio električne energije postupno povećavati s obzirom na sve stroža pravila o emisijama, više cijena ugljika¹¹⁵ i revidirana pravila o oporezivanju energije¹¹⁶, što će potaknuti elektrifikaciju industrije i upotrebu dizalica topline za grijanje te ubrzati uvođenje električnih vozila.

Gospodarstvo EU-a i dalje se uvelike oslanja na fosilna goriva koja čine oko dvije trećine kombinacije izvora energije. Udio obnovljivih izvora energije raste i čini 24,5 % (KPI br. 19), a nuklearna energija 12 % kombinacije izvora energije u EU-u¹¹⁷. Procjena učinka Komunikacije o klimatskom cilju Europe za 2040. pokazuje da bi ti čisti izvori energije mogli zadovoljiti 75 % energetske potrebe u EU-u do 2040.¹¹⁸ Trenutačna ovisnost o uvezenim fosilnim gorivima izlaže industriju rizicima od poremećaja u opskrbi i nestabilnosti cijena, dok bi povećana upotreba dekarboniziranih izvora energije u budućnosti mogla povećati cjenovnu pristupačnost i smanjiti osjetljivost industrije.

Europa ima dobre rezultate inovacija u području čiste tehnologije i energije¹¹⁹, ali još uvijek ne pruža dostatne okvirne uvjete za stavljanje inovativnih proizvoda na tržište i razvoj poduzeća, što bi pak moglo pomoći u povećanju energetske učinkovitosti i opskrbe električnom energijom. Svjetsko tržište važnih masovno proizvedenih čistih tehnologija trebalo bi se do 2035. utrostručiti na godišnju vrijednost od oko 1,9 bilijuna EUR¹²⁰, čime se otvaraju

¹¹³ Razred IC u EU-u = srednji industrijski potrošači s godišnjom potrošnjom od 500 MWh do 2000 MWh. Razred ID u EU-u = veliki industrijski potrošači s godišnjom potrošnjom od 2000 MWh do 20 000 MWh.

¹¹⁴ [Statističke specifikacije o energiji za države članice EU-a.](#)

¹¹⁵ Sustav EU-a za trgovanje emisijama.

¹¹⁶ Revidirana Direktiva EU-a o oporezivanju energije o kojoj se trenutačno pregovara.

¹¹⁷ Eurostat, [Energetska statistika.](#)

¹¹⁸ Europska komisija, [Radni dokument službi Komisije priložen Komunikaciji o klimatskom cilju Europe za 2040.](#)

¹¹⁹ Europska komisija – GU RTD, statistički podaci o patentima pokazuju da poduzeća iz EU-a proizvode 29 % patenata u području čiste energije i 24 % patenata u području energetske učinkovitosti.

¹²⁰ Međunarodna agencija za energiju, [Perspektive energetske tehnologije](#) (2024). U izvješću je navedeno 2 bilijuna USD, pretvoreno krajem 2024.

velike prilike za europska poduzeća. Brza provedba Akta o industriji s nultom neto stopom emisija pomoći će EU-u da izgradi snažne domaće proizvodne kapacitete za te tehnologije, što je važno za zadovoljavanje potreba društva za jeftinijom i čistom energijom.

3.4. Kružno gospodarstvo

KPI	Što mjeri	Cilj	Najnovija vrijednost EU-a
KPI br. 20: Stopa kružne upotrebe materijala	Oporabljeni materijal vraćen u gospodarstvo, kao udio u ukupnoj upotrebi materijala.	23,4 % do 2030.	11,8 % (2023.) 11,5 % (2022.)

Europa polako napreduje prema kružnom gospodarstvu¹²¹. Kružnost gospodarstva EU-a, koja se mjeri kao stopa kružne upotrebe materijala, povećala se s 8,2 % na 11,8 % od 2000. do 2023.¹²² (KPI br. 20), što je dovelo do manje potrošnje primarnih materijala, smanjenja otpada i manje ovisnosti o stranim izvorima. Materijalni otisak EU-a, kojim se mjeri vađenje sirovina za potrošnju u EU-u, 2022. iznosio je 14,8 tona po stanovniku¹²³.

Nekoliko čimbenika ometa prelazak na kružno gospodarstvo. Ekonomska ograničenja mogu usporiti preuzimanje kružnih poslovnih modela jer često podrazumijevaju veće početne troškove s obzirom na to da su sekundarne sirovine obično skuplje od primarnih sirovina. S obzirom na inovacijske rizike i neizvjestan povrat ulaganja, kao i poteškoće u razvoju i reproduciranju rješenja na rascjepkanom tržištu, ekonomska opravdanost kružnosti nije očita. Na primjer, razlike u regulatornim okvirima država članica, posebno za kriterije za prestanak statusa otpada, otežavaju slobodno kretanje otpada na jedinstvenom tržištu. To otežava razvoj boljih lanaca opskrbe i širenje inovativnih postrojenja za recikliranje. Stupanj uporabe industrijskog otpada ili nusproizvoda (industrijska simbioza) razlikuje se među državama članicama i industrijama, pri čemu jeftino odlaganje otpada na odlagališta i nedostatak predvidljivosti opskrbe otpadom i nusproizvodima predstavljaju prepreke kružnim modelima. Ima i prostora za poboljšanje mogućnosti popravka robe kako bi se produljio njezin životni vijek i ograničila potrošnja resursa i energije povezana s proizvodnjom nove robe. Osim toga, postoji velik neiskorišteni potencijal za veću upotrebu materijala na biološkoj osnovi, posebno građevinskih materijala i robe široke potrošnje na bazi drva iz europskih šuma. Time bi se smanjila upotreba ograničenih resursa, a više zgrada i robe moglo bi djelovati kao ponor ugljika.

Aktom o kritičnim sirovinama i Uredbom o ekološkom dizajnu za održive proizvode poboljšavaju se uvjeti za kružne poslovne modele. U Aktu o kritičnim sirovinama propisano je da recikliranje u EU-u do 2030. treba pokriti 25 % godišnje potrošnje strateških sirovina u EU-u te se pojednostavnjuju ulaganja u postrojenja za recikliranje. Na razini proizvoda u Uredbi o ekološkom dizajnu održivih proizvoda osmislić će se posebni kriteriji kružnosti za određene kategorije proizvoda. To će pomoći u rješavanju problema fragmentacije tržišta, koja proizlazi iz različitih nacionalnih pravila o održivosti proizvoda. Informacijski sustav o sirovinama¹²⁴ podupire informirano oblikovanje politika i donošenje poslovnih odluka, s podacima o životnom ciklusu glavnih materijala.

¹²¹ Europski revizorski sud, [Tematsko izvješće: Kružno gospodarstvo – Unatoč mjerama EU-a države članice sporo napreduju u prijelazu na kružno gospodarstvo.](#)

¹²² Eurostat, [Tokovi materijala i produktivnost resursa.](#)

¹²³ Globalni tokovi materijala i produktivnost resursa, [Materijalni otisak Europe.](#)

¹²⁷ Europska komisija, [Informacijski sustav o sirovinama.](#)

ODJELJAK 4 – Povećanje sigurnosti i smanjenje ovisnosti

4.1. Trgovinska i strateška ovisnost

KPI	Što mjeri	Najnovija vrijednost EU-a
KPI br. 21: Trgovina s ostatkom svijeta kao udio u BDP-u	Stupanj gospodarske integracije EU-a s ostatkom svijeta.	14,8 % za robu (2023.) 17,4 % za robu (2022.) 7,4 % za usluge (2023.) 7,8 % za usluge (2022.)
KPI br. 22: Izvoz robe i usluga kao udio svjetskog uvoza	Globalni utjecaj gospodarstva EU-a i njegov tržišni udio.	20,4 % za robu (2023.) 16,1 % za robu (2022.) 31,9 % za usluge (2023.) 33,5 % za usluge (2022.)

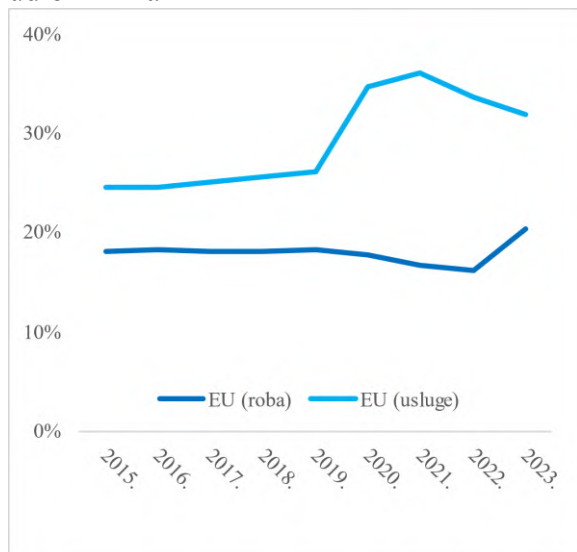
Međunarodna trgovina važna je za blagostanje EU-a. Poduzećima pruža priliku da prošire svoje poslovanje na globalnoj razini stvaranjem radnih mjesta i prihoda, poticanjem učinkovitosti i promicanjem inovacija. Pridonosi i sigurnosti europskog gospodarstva jer jamči i diversificira lance opskrbe, među ostalim uvozom važnih ulaznih materijala za europska poduzeća. Otvorenost gospodarstva EU-a i gospodarska važnost trgovine s ostatkom svijeta udvostručili su se u posljednjih 30 godina, pri čemu je trgovina robom izvan EU-a porasla s 8 % na 14,8 % BDP-a od 1995. do 2023., a trgovina uslugama izvan EU-a s 3 % na 7,4 % BDP-a od 1995. do 2023. (KPI br. 21)¹²⁵. U usporedbi s 2022., trgovina kao udio u BDP-u pala je, posebno kad je riječ o robi. Odražavajući trgovinske trendove unutar EU-a opisane u odjeljku 1.1., trgovina izvan EU-a i dalje ostaje iznad vrijednosti za 2021. i razine prije pandemije, dok se važan dio povećanja iz 2022. može pripisati učincima cijena (energije). Prikazano na slici 9.

EU crpi gospodarsku i političku snagu iz pozicije svjetske trgovinske sile, s obzirom na to da je najveći izvoznik usluga u svijetu i drugi najveći izvoznik robe. Već neko vrijeme EU je dosljedno bio gospodarstvo s najvećim izvozom usluga koji se do 2021. stalno povećavao i dosegnuo najvišu razinu od 36 % uvoza usluga ostatka svijeta, ali se 2023. smanjio na nešto manje od 32 %. Izvoz robe kao udio uvoza ostatka svijeta u posljednjem je desetljeću zabilježio suprotan trend sa sporim padom EU-a, uz iznimku naglog rasta sa 16 % na 20 % od 2022. do 2023. (vidjeti sliku 10, KPI br. 22)¹²⁶.

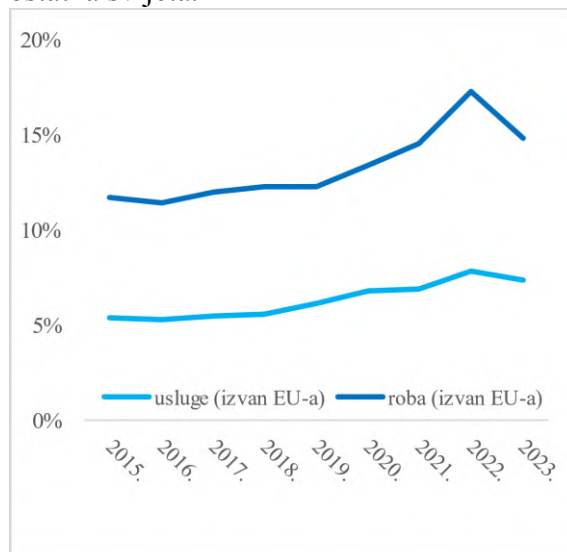
¹²⁵ Eurostat, Međunarodna trgovina robom ([izv_ro](#)); Međunarodna trgovina uslugama ([izv_usl](#)).

¹²⁶ Organizacija UN-a za industrijski razvoj, baza podataka o konkurentnosti industrije; Baze podataka Svjetske banke; Eurostat; Procjene Europske komisije.

Slika 9: Trgovina EU-a s ostatkom svijeta kao udio BDP-a

Slika 10: Izvoz robe i usluga kao udio uvoza ostatka svijeta.

Izvori: Organizacija UN-a za industrijski razvoj, baza podataka o konkurentnosti industrije; Baze podataka Svjetske banke; Eurostat; Procjene Europske komisije.

Ti su trendovi dio širih promjena u globalnom trgovinskom okruženju. Iako nema dokaza o strukturnoj deglobalizaciji, važnost svjetske trgovine u odnosu na BDP ostala je uglavnom nepromijenjena od 2013. To se djelomično pripisuje raznim šokovima, poput pandemije bolesti COVID-19 i trgovinskih napetosti između SAD-a i Kine. Posljednjih su godina gospodarski subjekti u cijelom svijetu uspostavili politike za poboljšanje svoje gospodarske sigurnosti i otpornosti (vidjeti Prilog 2. o mjerama otpornosti odabranih globalnih aktera), što je dovelo do globalne rekonfiguracije lanaca opskrbe. Lanci opskrbe EU-a dinamične su mreže sa znatnim kapacitetom za prilagodbu tom novom globalnom okruženju. Nedavna analiza pokazuje da postoje dokazi o kontinuiranoj preraspodjeli uvoza EU-a koji umjesto iz neugovornih partnera¹²⁷ pristiže iz EU-a („reshoring”, vraćanje radnih mjesta u matične zemlje), susjednih ugovornih partnera („nearshoring”) i iz nesusjednih ugovornih partnera („partnershoring”), u različitim intenzitetima¹²⁸. To je općenito dovelo do veće diversifikacije uvoza EU-a.

Trgovinskim sporazumima i strateškim partnerstvima potiče se pristup inozemnim tržištima i stvaraju nove prilike za ulaganja. To je važno i s obzirom na ograničenja u domaćoj proizvodnji određene robe, ali i za potencijal poduzeća iz EU-a da otvaraju nove mogućnosti u inozemstvu. Komisija je u posljednjih pet godina uklonila 140 prepreka izvozu iz EU-a u više od 40 zemalja, čime se samo u 2023. izvoz iz EU-a povećao za 6,2 milijarde EUR¹²⁹.

Istodobno, iz povećanih geopolitičkih napetosti, nepoštenih trgovinskih praksi i strateških ovisnosti nastaju veliki rizici za otvoreno gospodarstvo kao što je EU. Povećanje kineskog izvoza po vrlo konkurentnim cijenama, što se u mnogim slučajevima potiče i državnim subvencijama, moglo bi uzrokovati ozbiljnu štetu segmentima proizvodnje u EU-u.

¹²⁷ „Ugovorni partneri” uključuju treće zemlje s kojima EU ima trgovinske sporazume (bilo da su na snazi ili se privremeno primjenjuju), partnerstva za sirovine ili koje su potpisnice Zajedničke izjave o suradnji u globalnim lancima opskrbe iz 2022. Preostale treće zemlje smatraju se „neugovornim partnerima” (uključujući npr. Rusiju i Kinu).

¹²⁸ R. Arjona, W. Connell, C. Herghelegiu (2024.): „[Tektonika u lancu opskrbe: Empirijski podaci o tome kako se EU prilagođava fragmentaciji svjetske trgovine](#)”, Europska komisija, Dokumenti o gospodarstvu jedinstvenog tržišta 28.

¹²⁹ Europska komisija, [Provedba i izvršenje trgovinske politike EU-a](#).

Zbog toga je EU uveo carine za električna vozila iz Kine¹³⁰. Osim toga, donio je novu Uredbu o stranim subvencijama i ojačao okvir za dubinsku provjeru izravnih stranih ulaganja u strateškim područjima. Prilog 2. sadržava uvid u mjere otpornosti odabranih globalnih aktera¹³¹.

Analiza vanjske osjetljivosti gospodarstva EU-a pokazuje da je EU izloženiji osjetljivosti vanjske trgovine od Kine, ali manje od SAD-a. Za sve industrijske proizvode indeks vanjske osjetljivosti (EXVI)¹³² za EU iznosi 0,22, za Kinu 0,13 i SAD 0,28. U strateškim lancima opskrbe kao što su poluvodiči, tehnologije s nultom neto stopom emisija i kritične sirovine EU je osjetljiviji kad je riječ o sirovinama (0,28) u odnosu na poluvodiče (0,22) i tehnologiju s nultom neto stopom emisija (0,18). Čini se da je EU osjetljiviji na vanjske čimbenike u sva tri specifična lanca opskrbe u odnosu na glavnog trgovinskog partnera, Kinu. Međutim, u usporedbi sa SAD-om, EU je osjetljiviji samo u lancu opskrbe poluvodičima. Tijekom proteklog desetljeća u EU-u je zabilježen blagi pad osjetljivosti kritičnih sirovina, dok su slabosti u lancima opskrbe poluvodičima i tehnologijama s nultom neto stopom emisija ostale relativno stabilne, kako je detaljno opisano u dijelu II. Priloga 1.

Poduzeća iz EU-a izvijestila su o poteškoćama u pristupu određenim sirovinama, pri čemu njih 37 % navodi da velike poteškoće ima u pristupu čeliku, bakru, fosilnim gorivima, litiju itd.¹³³ Druge veće prepreke uključuju pristup poluvodičima i mikročipovima (23 %) te drugim komponentama, intermedijarnim proizvodima i opremi (27 %)¹³⁴. Kako bi povećao pristup kritičnim sirovinama, EU je potpisao 14 partnerstava za sirovine, a u pripremi ih je još¹³⁵. Strategijom Global Gateway¹³⁶ EU nastavlja jačati trgovinske veze s centrima rasta i osiguravati lance opskrbe u važnim područjima.

Zaključak

U ovom se izvješću prikazuju prednosti i nedostaci gospodarstva EU-a i analizira njegova konkurentnost. Napredak u integraciji na jedinstvenom tržištu se nastavlja, ali se usporio. Iako se deficit sukladnosti poboljšao, i dalje postoji prevelika rascjepkanost u pogledu robe i usluga, a administrativno je opterećenje preveliko. Postoji opasnost da Europa zaostaje u području inovacija. Privatna i javna potrošnja za istraživanje i razvoj i dalje su ispod usporedivih gospodarstava. Poduzeća imaju poteškoća s rastom, a uloga rizičnog kapitala i dalje je mnogo manja nego u konkurentnim gospodarstvima. Stope zaposlenosti rastu, ali i dalje nedostaje kvalificirane radne snage. Digitalizacija napreduje, što je vidljivo iz uvođenja digitalnih tehnologija, ali još uvijek nedovoljno brzo. Slično tome, dekarbonizacija industrije i energetskih sustava te kružnost napreduju, ali bi se trebali ubrzati. Visoke cijene energije negativno utječu na konkurentnost Europe. Javna i privatna ulaganja nisu uvijek usmjerena na

¹³⁰ Carine EU-a na uvoz električnih vozila na baterije iz Kine.

¹³¹ U tom se prilogu predstavlja globalni kontekst u područjima trgovine i lanaca opskrbe i opisuju se mjere otpornosti koje su poduzeli SAD, Ujedinjena Kraljevina, Kina, Japan, Indija, Kanada, Australija, Južna Koreja, Singapur i Tajvan.

¹³² Analiza provedena u okviru novog indeksa vanjske osjetljivosti (EXVI) Europske komisije, kompozitnog pokazatelja osmišljenog za procjenu vanjske osjetljivosti proizvoda, sektora, lanaca opskrbe i cjelokupnog gospodarstva. Njime se mjeri osjetljivost gospodarstva na vanjske šokove, a rezultati se kreću od 0 (niska osjetljivost) do 1 (visoka osjetljivost). Indeks se temelji na dva stupa: prvi je usmjeren na rizike inozemnih ovisnosti, a uzima u obzir koncentraciju trgovinskih tokova i oslanjanje na strana tržišta, dok se drugi odnosi na rizike od slabog položaja na globalnom tržištu, a ocjenjuje konkurentne prednosti i slabosti putem razlika u cijenama i relativnih komparativnih prednosti.

¹³³ Europska investicijska banka, [Istraživanje EIB-a o ulaganjima](#).

¹³⁴ Europska investicijska banka, <https://www.eib.org/en/publications/20240179-navigating-supply-chain-disruptions>.

¹³⁵ Europska komisija, [Diplomacija u području sirovina](#).

¹³⁶ Europska komisija, [Global Gateway](#).

najperspektivnije tehnologije i sektore. Europi ide u prilog što je vrlo otvoreno gospodarstvo, ali strateške ovisnosti moraju se pomno pratiti.

Postoji velik potencijal za jačanje dugoročne konkurentnosti Europe i potpuno iskorištavanje snage i potencijala jedinstvenog tržišta EU-a odlučnim rješavanjem navedenih poteškoća i prepreka. Treba riješiti probleme s kojima se poduzeća suočavaju pri rastu, radu na inovacijama i povećanju produktivnosti. Budući da su mnogi pokretači konkurentnosti usko povezani, za poticanje konkurentnosti i blagostanja Europe bit će potreban dosljedan i strateški pristup, posebno u zahtjevnom geopolitičkom kontekstu.

Godišnje izvješće o jedinstvenom tržištu i konkurentnosti bit će temelj za političku raspravu o konkurentnosti i blagostanju te će se uzeti u obzir u sljedećim koracima političkog djelovanja. U ovom se izvješću iznosi zajednička slika stanja i navode politički prioriteti za industrijske mjere, posebno za predstojeći plan za čistu industriju, i za jedinstveno tržište, posebno za buduću strategiju jedinstvenog tržišta. U Kompas za konkurentnost navodi se okvir za buduće političke mjere jačanja europske konkurentnosti i rasta. Nadalje, ovo će izvješće biti uključeno u rasprave u Europskom vijeću, Vijeću za konkurentnost i Europskom parlamentu te s državama članicama. Slično tome, može poslužiti kao temelj za blisku suradnju i dijalog s dionicima, uključujući poduzeća. Izvješće će biti temelj za rasprave u okviru europskog semestra i instrumenta za koordinaciju konkurentnosti, kao i fonda za konkurentnost i sljedećeg višegodišnjeg financijskog okvira. Ukratko, ovo izvješće omogućuje pomno praćenje europske konkurentnosti kako bi različiti europski akteri mogli vidjeti napredak i utvrđivati prioritete politika na godišnjoj osnovi.